

ST. OLAV

KATOLSK KIRKEBLAD NR. 2 - 2013

Benedikt XVI på Peters stol 2005–2013: Takk!

Benedikt XVI forlater balkongen på Castel Gandolfo etter å ha gitt sin siste velsignelse 28. februar. Foto: © L'Osservatore Romano

- Katolsk på norsk s. 15
- Forsoningens fordring i Homs s. 16
- Status bygging i OKB s. 18

- Hva slags bistand? s. 20
- Fordommene abdiserer ikke s. 29
- Renovering Lunden: episode to s. 30

På sporet av Olav s. 12

Benedikt XVI: Klarsyn og gjennomskinnelighet

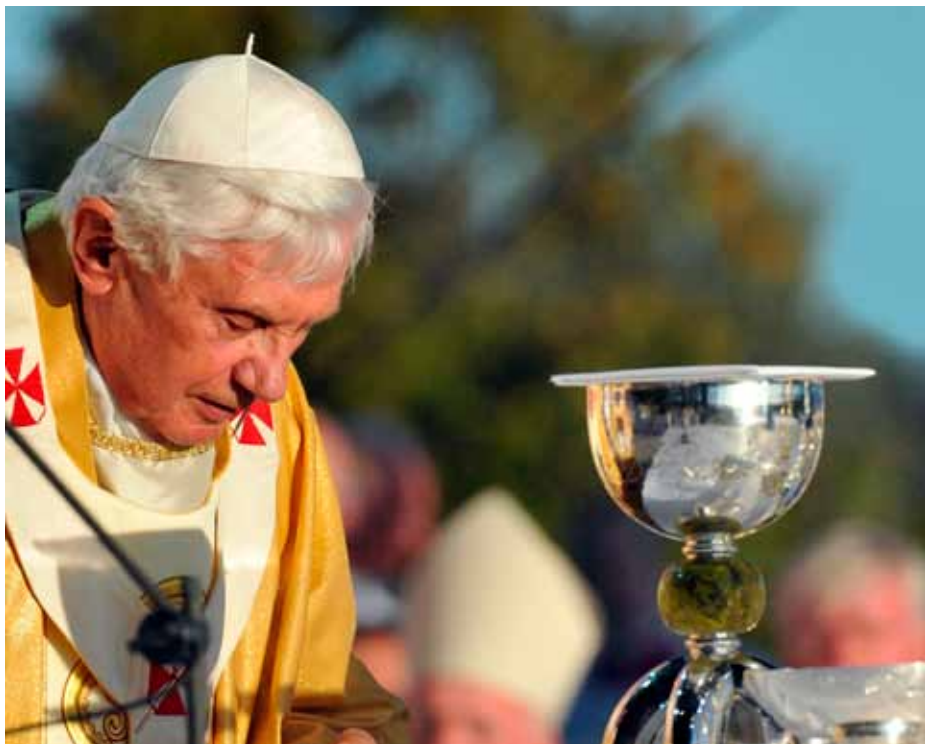
Det er ikke lett å sammenfatte pave Benedikts rikholdige pontifikat – så mye på bare åtte år! Heldigvis har han selv gitt oss tolkningsnøkkelen.

«Biskopen av Roma sitter på sin bispestol for å vitne om Kristus». Den nyvalgte pave Benedikt uttalte dette under sin høytidelige innsettelse på bispestolen i Romas katedral, Laterankirken. Det er umulig å forstå Benedikt XVI hvis man ikke tar utgangspunkt i de to store temaene i hans liv: kjærligheten til Kristus og kjærligheten til Kirken. Det er en kjærlighet som ikke har gjort blind, men tvert imot gitt ham et forbausende klarsyn – en realisme som også er født av dyp ydmykhet.

Josef Ratzinger deltok med stor begeistring på Det annet vaticankonsil og formidlet underveis til katolikker i hjemlandet hva Konsilet betød. Etter kirkemøtets første sesjon holdt han i januar 1963 et langt foredrag på universitetet i Bonn. Han avslutter sin entusiastiske og skarpsindige analyse av konsilarbeidene med to bemerkninger om hva Konsilet *aldri* vil kunne gjøre. Den første av dem lyder: «Konsilet kan ikke eliminere Kirkens menneskelige natur. Selv etter Konsilet vil denne naturen ha behov for fornyelse. Den vil vare helt til Herrens gjenkomst.»

Femti år senere lyder dette som profetiske ord, særlig når man tenker på den euforiske stemningen og nesten grenseløse optimismen som hersket i Kirken da de ble uttalt, en tro på at (til dels høyst påkrevde!) reformer skulle bety en slags endelig løsning på alle vanskeligheter.

Renselse. Josef Ratzinger/Benedikt XVI har aldri overvurdert betydningen av strukturer. Noen ganger kan og bør de endres, men kjernen i Kirkens fornyelse ligger aldri der. Slagordet «ecclesia semper reformanda» – Kirken må alltid reformeres – som klinger i bakgrunnen for det nevnte sitatet, var også utilfredsstillende for Ratzinger. Han foretrakk «ecclesia semper purificanda» – Kirken må alltid renses – fordi dette begre-

Benedikt feirer messen i Glasgow 2010.

pet ikke risikerer å forstås dit hen at strukturelle reformer er nok. Ordet renselse, eller også omvendelse, går mye dypere – dessuten er det bibelske begreper, og Benedikt har alltid hatt en forkjærlighet for skriftbasert forkynnelse. I lys av dette tror jeg neppe det er en tilfeldighet at han valgte å abdisere i fastetiden, Kirkens store tid for omvendelse og renselse, og at hans siste offentlige messe var askeonsdag.

Det er en annen fordel ved ordet renselse – det er mer demokratisk. Reform oppfattes lett som «de andres» anliggende, en sak for hierarki og «profesjonelle katolikker», mens renselse og omvendelse er for alle. Ikke minst i Benedikts siste onsdagsaudiens, som vi gjengir i sin helhet i dette nummeret av *St. Olav*, blir det klart hvor inkluderende hans kirkesyn er – her er alle like nødvendige og verdifulle. Det er ganske betegnende at Benedikts siste ord i denne audiensen og hans siste offentlige ord på balkongen i Castel Gandolfo var «tak.»

Skitten i Kirken. Da den unge professor Ratzinger i 1963 snakket om Kirkens

menneskelige natur, tenkte han neppe i hvor stor grad hans liv skulle preges av kampen mot denne naturens meste mest nedrige utslag, det han i sin tekst

St. Olav – katolsk kirkeblad hvori opptatt «Klippen» (Midt-Norge, 1950-78), «Stella Maris» (Nord-Norge, 1950-68) og «Broen» (Landsdekkende, - 2009).

Utgis av:

Norsk Katolsk Bisperåd
Nr. 2. 2013, årgang 125 – ISSN 0802-6726
Oslo katolske bispedømme tlf.: 23 21 95 00
Trondheim Stift tlf.: 73 52 77 05
Tromsø Stift tlf.: 77 68 56 04

Adresse:

Akersveien 5, 0177 Oslo
Faks: 23 21 95 01 E-post: kirkeblad@katolsk.no
www.katolsk.no/kirkebladet

Redaktør: Heidi H. Øyma (HHØ)

Redaksjon:

Kristine Dingstad (KD), sr. Anne Bente Hadland OP (ABH),
p. Per Einar Odden (PEO)

Nord-Norge-kontakt: Stiftskontoret tlf.: 77 68 42 77

Midt-Norge-kontakt:

Stiftskontoret tlf.: 73 52 77 05, faks: 73 52 87 90

Trykk: JMS Mediasystem **Opplag:** 73 350

Innfelt forsidesbilde: Olav den hellige fra antemensalet i Nidarosdomen.

Redaksjonsslutt: 12.3. Deadline for neste nr: 7.5

Signerte artikler står for forfatterens regning.

Gaver til St. Olav kirkeblad fra utlandet:

Sparebanken Pluss, Postboks 200, 4662 Kristiansand

BIC/SWIFT: PLUSNO22 IBAN: NO43 3000 2275 321

for korsveien langfredag 2005 kalte «skitten» i Kirken, og særlig blant presteskaret.

Som leder for Troskongregasjonen i Roma fikk han etter hvert ansvar for håndteringen av presters seksuelle misbruk av mindreårige. Han ble rystet av sakenes alvor og innledet en langt strengere og mer effektiv politikk. Som pave har han fortsatt denne linjen, og når det i dag ikke lenger hersker tvil om at Kirken har nulltoleranse på dette området, er det langt på vei hans fortjeneste. Han har også arbeidet for transparens i Vatikanets mangslugne og skandalebefengte økonomiske affærer, et arbeid som ikke på noen måte er «i mål», men som er kommet et langt steg i riktig retning.

Forkynnelse. Arbeidet for økonomisk transparens var et unntak; Benedikt tok tidlig i sin tid som pave et valg om å ikke bruke krefter på reform av den romerske kurie, men overlate den administrative styringen til sin statssekretær. Det er ganske bred enighet blant kommentatorene – uavhengig av kirkelig ståsted – om at dette ikke har vært særlig vellykket, men det ga paven mulighet til å konsentrere kreftene om et teologisk forfatterskap og en Kristus-sentrert forkynnelse som Kirken vil kunne næres av i generasjoner.

Når man leser Benedikts bøker om Jesus, hans prekener og hans katekiser, blir man vår en puls som ligger under ordene. Plutselig er man usikker: Snakker Paven her om apostelen Peter eller om seg selv? Snakker han om gudsrelasjoner generelt eller om sin egen erfaring med Herren? Svaret er alltid begge deler. Det er en intensiv dimensjon av egenopplevd liv i Benedikts forkynnelse, og nettopp dette gjør ham så troverdig. I hans ord kan den oppmerksomme leser høre ekkoet fra den første pave og hans stotrende ord i møte med den Oppstandne: «Herre, du vet alt, du vet at jeg elsker deg.»

Rystet? Benedikts beslutning, som han tok «etter gjentatte ganger å ha ransaket min samvittighet fremfor Gud», er også et resultat av hans realisme og ydmykhet, samt åpenhet for ukonvensjonelle valg så sant de er i samsvar med sannheten. Den utløste en medieinteresse uten like. Blant de tidlige kommentarene kunne vi ofte lese at katolikkene og Kirken nå var «rystet». Det pussige var at det var utrolig vanskelig å finne

en katolikk som faktisk ga uttrykk for rystelse. Vemodige, ja, med en følelse av «faderløshet», som biskop Eidsvig uttrykte det i takksigelsesmessen for Benedikts pontifikat, jo, absolutt. Noen satt også med en opplevelse av at paven kanskje ikke hadde handlet rett. Men rystet? Nei. Hvorfor i all verden skulle vi være det?

Mye som ble sagt i dagene mellom annonseringen av Benedikts avgang og valget av en ny pave, tyder på at media ironisk nok langt overvurderer pavens betydning. Benedikt gjør ikke det. I sin selvbiografi beskriver han levende det overdådige oppbudet i hjembyen da han og storebroren kom hjem for å feire sine første hellige messer. Han gikk der og hørte på jubelen og sa til seg selv: «Dette er ikke til ære for deg, Josef, det er ikke til ære for deg.»

Kirkens Herre. Kirkens glede over en nyviet prest eller over en nyvalgt pave eller æresbevisninger for en pave som går av, skyldes ikke personen selv, men ham som er Kirkens Herre. Derfor kunne Benedikt etter å ha mottatt en langvarig applaus fra kardinalene og de fremmøtte – en applaus han vanligvis ville avbrutt, men denne gangen ga rom for – si takk for deretter å konkludere: «La oss vende tilbake til bønnen.»

Akkurat som paven ikke er Kirkens sentrum, er hun heller ikke avhengig av ham, selv om vi alle naturligvis håper på at den neste biskop av Roma, som nok er valgt når dette leses, skal være en like verdig innehaver av embetet som sine umiddelbare forgjengere. Benedikt tviler neppe på det. Igjen og igjen under sine siste dager på Peters stol understreket han at Kirken ikke tilhører oss – heller ikke tilhører hun paven – men Kristus, han som ikke svikter. Slik kan abdikasjonen også sees som en stor troshandling. Som paven sa det da han annonserte sin avgang: «Jeg takker dere hjertelig for den kjærlighet med hvilken dere har båret byrden av min tjeneste sammen med meg, og det arbeid dere har gjort. Jeg ber om tilgivelse for alle mine mangler. Nå betrør vi Kirken til den øverste Hyrde, Vår Herre, Jesus Kristus.»

«Biskopen av Roma sitter på sin bispestol for å vitne om Kristus». Benedikt vitnet om Kirkens Herre ikke minst da han reiste seg fra stolen.

Heidi H. Øyma

Benedikt XVI:

Jeg takker fra hjertet

Takk, jeg takker fra hjertet. Kjære venner, jeg er glad for å være her blant dere, omgitt av skaperverkets skjønnhet og deres hengivenhet, som gjør meg så godt. Takk for deres vennskap og omsorg.

Dere vet at dagen i dag er forskjellig fra andre ... fra kl 20 vil jeg ikke lenger være Den katolske kirkes pave. Jeg vil da ganske enkelt være en pilegrim som legger ut på den siste del av sin pilegrimsvandring på denne jorden.

Men med mitt hjerte, min kjærlighet, min bønn, min fordykning og med all min indre styrke vil jeg fremdeles virke for Kirkens og hele menneskehetens felles gode.

Jeg føler meg sterkt støttet av deres hengivenhet. La oss gå fremover sammen med Herren, for Kirkens og for verdens beste. Jeg vil nå gi dere alle min velsignelse: Den allmektige Gud velsigne oss: Faderen, Sønnen og Den Hellige Ånd.

– Takk, og god natt! Takk til dere alle!

Dette var pave Benedikt XVI's ord til den fremmøtte folkemengden kvelden den 28. februar, fra balkongen til hans nye midlertidige hjem i den pavelige sommerresidens i Castel Gandolfo utenfor Roma.

Dette er min tillit, dette er min glede!

Foto: © Osservatore Romano

Av Benedikt XVI

jeg ser en levende kirke! Og tenker at vi også må takke Skaperen for at han har gitt oss så fint vær selv om det fremdeles er vinter.

Kirkens styrke

Som apostelen Paulus i bibelteksten vi har lyttet til, kjenner også jeg i mitt hjerte at jeg først og fremst må takke Gud, som veileder Kirken og gjør at hun vokser. Han sår sitt Ord og nærer slik troen i sitt folk. I dette øyeblikk strekker min ånd seg ut for å omfavne Kirken over hele verden. Jeg takker Gud for de «nyhetene» jeg i disse årene i det petrinske embete har kunnet motta om troen på Herren Jesus Kristus. Jeg takker for den kjærlighet som virkelig er i omløp i Kirkens legeme og gjør at det lever i kjærlighet, og for håpet som åpner oss og leder oss mot livets fylde, mot vårt himmelske fedreland.

Jeg kjenner at jeg bærer alle i min bønn, i et nå som hører Gud til, hvor jeg samler hver møte, hver reise, hvert pastorale besøk. Jeg samler alt og alle i bønner for å betro dem til Herren, for at vi skal kjenne hans vilje fullt ut, med all visdom og åndelig innsikt, og for at vi skal kunne leve et liv som er Herren verdig, som er verdig hans kjærlighet, og bære frukt i all god gjerning (se Kol 1,9–10).

I dette øyeblikk er jeg fylt en enorm tillit, fordi jeg vet – vi alle vet – at evangeliets sannhetsord er Kirkens styrke: Den er hennes liv. Evangeliet renser og fornyer: Det bærer frukt over alt hvor fellesskapet av troende hører det og tar i mot Guds nåde i sannhet og kjærlighet. Dette er min tillit, dette er min glede.

Herren er i båten

Da jeg den 19. april for nesten åtte år siden samtykket i å påta meg det petrinske embete, hadde jeg denne faste forvissningen som alltid har ledsaget meg: forvissningen om at Kirken lever av Guds Ord. Som jeg har nevnt ved flere tidligere anledninger,

Onsdag 27. mars holdt pave Benedikt sin siste onsdagsaudiens foran en stappfull petersplass. Vi bringer pavens tale i sin helhet.

Ærede brødre i bispeembetet og i presteskapet! Fremstående autoriteter! Kjære brødre og søstre!

Takk for at så mange av dere har kommet til denne siste generalaudiensen i mitt pontifikat. Hjertelig takk! Jeg er virkelig rørt! Og

var ordene som lød i mitt hjerte i det øyeblikket: «Herre, hvorfor ber Du meg om dette, og hva er det Du ber meg om? Det er en stor byrde Du legger på mine skuldre, men hvis Du ber meg, vil jeg på ditt ord sette garn – i vissheten om at du vil veilede meg også med alle mine svakheter.»

Og åtte år senere kan jeg si at Herren har veiledet meg, han har vært nær meg. Daglig kunne jeg føle hans nærvær. Det har vært en etappe på Kirkens vei som har hatt øyeblikk av glede og lys, men også øyeblikk som har vært vanskelige. Jeg har følt meg som Sankt Peter med apostlene i båten på Genesaretsjøen. Herren har gitt oss mange dager med solskinn og behagelig bris, dager hvor fangsten har vært rikelig. Det har også vært øyeblikk hvor sjøen var voldsom og vinden mot oss, slik det alltid har vært i Kirkens historie – og det virket som om Herren sov. Men jeg visste alltid at Herren er i båten, at Kirkens båt ikke er min, ikke vår, men hans. Og Herren lar

du har skapt meg og for at du har gjort meg til en kristen ...» Ja, vi er glade for troens gave: Den er det mest dyrebare gode, som ingen kan ta fra oss! La oss takke Gud for dette hver dag, med bønn og et konsekvent kristent liv. Gud elsker oss, men han forventer også at vi elsker ham!

Takk

Men det er ikke bare Gud jeg ønsker å takke i dette øyeblikk. En pave er ikke alene om å styre Sankt Peters båt, selv om det er han som har det fremste ansvaret. Jeg har aldri følt meg alene om å bære gleden og byrden ved det petrinske embete. Herren har satt ved min side mange mennesker som med sjenerøsitet og kjærlighet til Gud og Kirken har hjulpet meg og vært meg nær. For det første dere, mine kjære brødre kardinaler: Deres visdom, deres råd, deres vennskap har vært dyrebare for meg; mine medarbeidere, først av dem min statssekretær som har ledsaget meg trofast gjennom årene; statssekretariatet og hele den romerske

akkreditert til Den hellige stol. Det gjør hele den store nasjonenes familie nærværende. Jeg tenker også på alle dem som arbeider for god kommunikasjon, som jeg takker for deres viktige tjeneste.

Nå ønsker jeg av hele mitt hjerte å takke alle de mange menneskene over hele verden som i de siste ukene har sent meg rørende tegn på omtanke, vennskap og bønn. Nei, paven er aldri alene. Nå erfarer jeg dette enda en gang på en måte som er så sterk at den rører meg. Paven tilhører alle, og mange mennesker føler seg svært nær ham. Det er sant at jeg mottar brev fra verdens viktige personer – fra statsoverhoder, religiøse ledere, representanter for kulturlivet og så videre. Men jeg mottar også mange brev fra vanlige folk som helt enkelt skriver til meg fra sitt hjerte og lar meg føle deres hengivenhet, som springer ut av at vi er sammen med Kristus Jesus, i Kirken. Disse menneskene skriver ikke til meg slik man kanskje ville skrive til en prins eller en stor skikkelse man ikke kjenner. De skriver til meg som brødre og søstre eller som sønner og døtre, med en opplevelse av svært varme familieband. Her kan man ta og føle på hva Kirken er – ikke en organisasjon, ikke et forbund som eksisterer med religiøse eller humanitære formål, men et levende legeme, et fellesskap av brødre og søstre i Jesu Kristi legeme som forener oss alle. Å erfare Kirken på denne måten og nesten kunne ta og føle på kraften i hennes sannhet og hennes kjærlighet, er en kilde til glede i en tid hvor mange snakker om hennes tilbakegang. Men vi ser hvor levende Kirken er i dag!

Valget

De siste månedene har jeg følt at mine krefter er blitt svekket, og jeg spurte Gud innstendig i bønn om å opplyse meg med sitt lys slik at jeg kunne gjøre det rette valget – ikke til beste for meg, men for Kirken. Jeg tok dette skrittet i full bevissthet om hvor alvorlig og også uvanlig det er, men med dyp fred i sinnet. Å elske Kirken betyr også å ha mot til å gjøre vanskelige og tunge valg, alltid med blikket festet på Kirkens beste og ikke på seg selv.

La meg her nok en gang vende tilbake til 19. april 2005. Avgjørelsens alvor

Jeg ønsker å invitere alle til å fornye sin faste tillit til Herren.

Jeg ønsker at vi alle overgir oss som barn i Guds armer.

henne ikke synke. Det er han som leder henne. Selvfølgelig gjør han det også gjennom mennesker han har valgt, for han ville at det skulle være slik. Dette var og er en visshet som ingen ting kan formørke. Og det er derfor mitt hjerte i dag er fylt med takk til Gud, for han har aldri latt Kirken som helhet eller meg mangle sin trøst, sitt lys og sin kjærlighet.

Vi er i *Troens år*, som jeg har villet utrope for å styrke nettopp vår tro på Gud i en sammenheng som ser ut til i å skyve ham stadig mer i bakgrunnen. Jeg ønsker å invitere alle til å fornye sin faste tillit til Herren. Jeg ønsker at vi alle overgir oss som barn i Guds armer, i vissheten om at disse armene alltid holder oss oppe og gjør oss i stand til å gå hver dag, også når det er slitsomt. Jeg ønsker at alle kunne føle seg elsket av den Gud som ga sin Sønn for oss og viste oss sin grenseløse kjærlighet. Jeg ønsker at alle kunne føle gleden ved å være kristen. I en vakker bønn som bes daglig om morgenen, heter det: «Jeg tilber deg, min Gud, jeg elsker deg av hele mitt hjerte. Jeg takker deg for at

kurie, så vel som alle dem som på forskjellige områder står til tjeneste for Den hellige stol. Det er mange ansikter som aldri synes, men forblir i bakgrunnen. Men nettopp i stillhet i sitt daglige engasjement i troens og ydmykhetens ånd, har de vært en sikker og pålitelig støtte for meg.

En særlig tanke går til Kirken i Roma, mitt bispedømme! Jeg kan ikke glemme brødrene i bispeembetet og i presteskapet, ordensfolket og hele Guds folk: Under pastorale besøk, i offentlige møter, ved audienser og på reiser har jeg alltid opplevd stor omsorg og dyp hengivenhet. Men også jeg elsket hver og én, uten unntak, med den pastorale kjærlighet som er enhver hyrdes hjerte, særlig biskopen av Roma, apostelen Peters etterfølger. Hver dag har jeg båret hver og en av dere i mine bønner, med en fars hjerte.

Jeg ønsker at mine hilsener og min takknemlighet når frem til alle: En paves hjerte omfavner hele verden. Jeg ønsker å uttrykke min takknemlighet til det diplomatiske korps som er

handlet nettopp også om at jeg fra det øyeblikket alltid og for alltid var engasjert av Herren. Alltid: Den som påtar seg det petrinske embete, har ikke lenger noe privatliv. Han tilhører alltid og fullstendig alle, hele Kirken. Den private svære fjernes så å si fra hans liv. Jeg har opplevd, og opplever det i dette øyeblikk, at man mottar

ikke dette. Jeg vender ikke tilbake til privatlivet, et liv med reiser, møter, mottakelser, foredrag osv. Jeg forlater ikke korset, men forblir på en ny måte nær den korsfestede Herre. Jeg har ikke lenger makten til å styre Kirken som hører embetet til, men i bønn forblir jeg så å si på Sankt Peters område. Sankt Benedikt, hvis navn jeg bærer

foran Gud, og fremfor alt om å be for kardinalene, som er kalt til så viktig en oppgave, og for den nye Peters etterfølger. Måtte Herren ledsage ham med sitt lys og sin Ånds kraft.

Troens klarsyn

La oss påkalle Marias, moderlige forbønn, hun som er Guds og Kirkens mor, om at hun må ledsage hver og én av oss og hele det kirkelige fellesskap. Til henne overgir vi oss med dyp tillit.

Kjære venner! Gud leder sin Kirke, støtter henne alltid, og særlig i vanskelige tider. La oss aldri miste dette troens klarsyn, som er det eneste sanne syn på Kirkens og verdens vei. I våre hjerter, i hjertene til hver og én av dere, la det alltid finnes en lykkelig visshet om at Herren er ved vår side, at han ikke svikter oss, at han er oss nær og omslutter oss med sin kjærlighet.

Takk!

Oversettelse og underoverskrifter:
Informasjonsavdelingen i Oslo
katolske bispedømme

Jeg fortsetter å ledsage Kirken på hennes vei med bønn og refleksjon, med den hengivenhet til Herren og hans brud som jeg frem til nå har forsøkt å leve hver dag, og som jeg ønsker å leve for alltid.

livet nettopp når man gir det. Jeg sa at mange mennesker som elsker Herren, også elsker Peters etterfølger og er glade i ham. Paven har virkelig brødre og søstre, sønner og døtre over hele verden, og han føler seg trygg i favnen av deres fellesskap; fordi han ikke lenger tilhører seg selv, tilhører han alle, og alle tilhører ham.

«Alltid» er også «for alltid» – det lar seg ikke gjøre å vende tilbake til privatlivet. Min avgjørelse om å avstå fra aktiv utøvelsen av tjenesten, annullerer

som pave, vil være et stort forbilde for meg i dette. Han viste oss veien til et liv som, enten det er aktivt eller passivt, fullstendig tilhører Guds verk.

Jeg takker hver og én av dere også for den respekt og forståelse dere har mottatt dette viktige valget med. Jeg fortsetter å ledsage Kirken på hennes vei med bønn og refleksjon, med den hengivenhet til Herren og hans brud som jeg frem til nå har forsøkt å leve hver dag, og som jeg ønsker å leve for alltid. Jeg ber dere om å huske meg

Foto: © T. Osvander/Blomma

Litteratur av og om Benedikt

Vil man bli kjent med Benedikt, anbefales foruten hans tre jesusbøker på Avenir forlag, hans onsdagskatekeser om kirkehistoriens store menn og kvinner på St. Olav forlag: *Apostlene og Kristi første disipler*, *Kirkefedrene – fra Klemens av Roma til Augustin* og *Fedre og lærere*. Et bind spesielt dedikert kvinnelige helgener er under forberedelse. På norsk finnes en god introduksjon til viktige temaer i Benedikts på Efreml forlag: *Benedikt XVI – Troens & tankens forsvarer*. En svært velskrevet, tilgjengelig og god fremstilling på engelsk er Tracey Rowland: *Ratzinger's Faith: The Theology of Pope Benedict XVI* (Oxford University Press).

HHØ

Sommerleir med NUK!

Hver sommer arrangerer NUK leir for barn og ungdom fra hele landet. Leir er en uke med andre katolikker hvor du får oppleve det levende felleskapet i Kirken sammen med dem. Dagene starter og slutter med bønn i kapellet, og vi har messe hver dag. Resten av dagen skjer det masse moro som aktivitetsgrupper, temafester, bading og vannkrig. Hvis du har vært med før, vet du hvor kult det er å være på leir – og hvis ikke bør du finne det ut i sommer!

Barneleir Oslo/Øst: 22.–29. juni
Vestlandsleir: 24. juni–1. juli
Barneleir Midt: 25. juni–2. juli
Barneleir Sør: 29. juni–6. juli
Ungdomsleir: 29. juni–6. juli
Juniorleir: 6.–13. juli

Det blir også barneleir i Nord-Norge i juni/juli. Tid og sted er ikke satt ennå, så følg med på nuk.no. Pris: 1900 kr for NUK-medlemmer (2300 kr for andre). NUK tilbyr reiserefusjon og søskenmoderasjon for sine medlemmer.

Påmeldingsfrist er 1. juni.
www.nuk.no → Aktiviteter.

Dugnadshelg på Mariaholm

Norges Unge Katolikker arrangerer dugnadshelg på Mariaholm **3.–5. mai**.

Du får en gratis helg med hyggelige mennesker, nydelige omgivelser og god mat. Det er også en anledning til å gjøre en innsats for vårt kjære leirsted!

Arbeidsleder: Paul Maric.
Se www.nuk.no → Aktiviteter

St Joseph
RETRETTSSENTER
GREFSEN OSLO

TROENS ÅR – TA IMOT OG GI VIDERE!

Pave Benedikt XVI har utropt et troens år fra 11. oktober 2012 til Kristi Kongefest 24. november 2013. Den hellige fars visjon med dette er at alle troende skal «gjenoppdage gleden ved å tro og gløden for å formidle troen». Vi St. Josephsøstre vil derfor også spesielt innby til retretter som kan hjelpe oss til å utdype vårt tro.

Ved bønn og stillhet kan vi få et sterkere forhold til Jesus Kristus, slik at vi mer helhjertet kan følge Ham og forkynde Ham ved vårt liv.

Vi tilbyr både 8 eller 10 dagers retretter, helgeretretter fra torsdag til søndag, eller fra fredag til søndag. Retrettene blir ofte tidlig fullt, det lønner seg derfor å planlegge i god tid.

Våren 2013

Tors 18. april – søn 21. april (p. Erik og sr. Marit)

Høsten 2013

Tors 19. sept – søn 22. sept (p. Erik og sr. Marit)

Tors 17. okt – søn 20. okt (p. Rory og sr. Anette)

Tors 7. nov – søn 10. nov (p. Erik og sr. Anette)

Retrettene tilbringer vi i stillhet og bønn. Våre tidebønner og den hellige Messe er en fast del av dagsrytmen. Personlig veiledning er en del av retretten. Alle retretter starter med aftens kl. 18.00 og avslutter med middagen kl. 12.45. Helgeretretter fra torsdag til søndag koster kroner 1800, fredag til søndag kroner 1400 (studenter/ungdom får 30 % rabatt).

Påmelding

E-post: retrett@stjoseph.no

Post: St. Joseph Retrettsenter,
Brannvaktveien 5, 0489 Oslo

Telefon: 23 40 09 22/23 40 09 35 S

Pluss på retretten er sikret når påmelding er bekreftet og depositum (kr. 400) er betalt til 053017 80402 eller 1607 18 23990

Slik kommer du til oss

Med trikk: Ta trikk nr. 11 retning Kjelsås, stoppested Gladsvei. Derfra er det ca. 40 m tilbake, inngang St. Josephsøstrenes Hjem. Retrettsentret finner du i den gule låvebygningen.

Med bil: Kjør Ring 3. Ved Storo, ta oppover Grefsenveien. Etter trafikklyset ved fotgjengerovergang finner du Brannvaktveien på høyre side. Inngang til retrettsentret fra Brannvaktveien 5, finner du på baksiden av låven.

Mer informasjon om retrettene og retrettsentret:

www.stjoseph.no

Fra Verdensungdomsdagen i Madrid 2011

Sagt om Benedikt XVI

Av red.

Verdens politiske og religiøse ledere roser Benedikt XVI for å ha styrket interreligiøse bånd og vist sterkt lederskap overfor verdens 1.2 milliarder katolikker.

«Benedikt XVI er og forblir en av de viktigste religiøse tenkere i vår tid. (...) [Han] strakte hånden ut til jøder så vel som til muslimer. (...) Og han ledet den [interreligiøse] dialogen. (...) Pavens ord vil følge meg i lang tid. [Han er] svært belest og har en følelse for de store sammenhengene i historien.»

Angela Merkel, Tysklands kansler

«Han har arbeidet utrettelig for å styrke Storbritannias relasjon til Den hellige stol. Hans besøk i 2010 minnes med stor respekt og kjærlighet. [Han] vil bli savnet som åndelig leder for millioner.»

David Cameron, Storbritannias statsminister

«Forsoningens ånd, som ledet Den hellige fars tenkning og handling, er kjærkommen.»

José Manuel Durão Barroso, president for Europakommisjonen

«Da han ble valgt, sa Joseph Ratzinger at han ønsket å være en 'ydmuk tjener i Herrens vigård', og ved sin avgang har han tydelig demonstrert denne ydmukheten.»

Julia Eileen Gillard, Australias statsminister

«Det er under hans pontifikat at vi har hatt de beste relasjoner mellom kirken og sjefsrabbinatet, og vi håper at denne trenden vil fortsette. (...) Jeg mener at han fortjener mye ros for å ha fremmet interreligiøse forbindelser verden over mellom jøder, kristne og muslimer.»

Yona Metzger, Israels sjefsrabbi

«[Benedikts pontifikat har] hevet katolsk-jødiske relasjoner til et enestående nivå. Ingen pave før ham har besøkt like mange synagoger. Han møtte alltid lokale jødiske representanter når han besøkte andre land.»

Ronald Lauder, president for World Jewish Congress

«Pave Benedikt XVI bør huskes for sin standhaftige kamp mot enhver form for antisemittisme og holocaustbenektelse, både i og utenfor Kirken. (...) Jeg minnes særlig ordene hans om at Gud aldri har forlatt sin pakt med det jødiske folk. Paven er også kjent for å hevde at 'jødene er våre eldre brødre', og han har til og med lagt til at 'jødene er våre forfedre'.»

Shlomo Amar, Israels sefardiske sjefsrabbi

«I disse dagene, som er spesielle for deg, vil jeg uttrykke min broderlige kjærlighet i Kristus og respekt. (...) Ditt kompromissløse og konsistente

standpunkt i trosspørsmål og din tilslutning til de levende kirkelige tradisjoner har alltid stått oss nært. I en tid hvor ettergivenhet og moralsk relativisme er ideologi som forsøker å få mennesker til å miste moralske verdier, har du modig hevet stemmen til forsvar for evangeliske idealer og menneskets høye verdighet, og oppfordret mennesker til å vende seg bort fra synd.»

Patriark Kirill I av Moskva

«Det er med beklagelse vi har hørt om Hans Helliget pave Benedikts beslutning (...) for med sin visdom og erfaring kunne kan ha bidratt mye mer til Kirken og verden. (...) Hans skrifter vil lenge tale om hans dype teologiske forståelse takket være hans kjennskap til Fedrene fra den udelte kirke, hans fortrolighet med samtiden og hans dype interesse for menneskehetens problemer. Vi ortodokse vil alltid ære ham som en venn av vår kirke og en trofast tjener for enhetens hellige sak.»

Patriark Bartholomeos av Konstantinopel

«Først som kardinal Joseph Ratzinger og siden som pave Benedikt XVI fra 2005 til 2013, etter Johannes Paul II's død, vil han bli husket som en fremragende teolog og en oppriktig hyrde for de katolske troende. Selv om muslimske lærde først opplevde seg såret av hans uttalelser om islam den 12. september 2006, da han foreleste over temaet *Tro, fornøft og universitetet* i Regensburg, Tyskland, var de takknemlige for beklagelsen etterpå og hans påfølgende vennskapelige besøk til

muslimske land og moskeer, særlig den hellige moskeen Al-Aqsa i Jerusalem. De verdsatte også hans vilje til å engasjere seg i det historiske 'A Common Word'-initiativet fra 138 muslimske lærde den 13. oktober 2007, og hans etablering (sammen med dem) av Katolsk-Muslimsk Forum for dialog mellom katolikker og muslimer. (...) Vi håper at den vennskapelige ånden i muslimsk-katolsk dialog vil fortsette under Hans Hellighet pave Benedikt XVI's etterfølger, og at muslimske og katolske fellesskap i hele verden vil leve i harmoni.»

Mustafa Cerić på vegne av de 138 muslimske lærde i «A Common Word»-initiativet

«Jeg har opplevd pave Benedikt som en veldig Jesus-sentrert pave. Han har formidlet Jesus på en måte som har vært samlende, også for oss som ikke er katolikker. De siste åtte årene blir han omtalt som en åndelig veileder utenfor den katolske tradisjon. Det kan henge sammen med vår tidsånd og en større åpenhet for det katolske.»

Torbjörg Oline Oustorp, fungerende daglig leder Misjonsforbundet UNG (til Vårt Land)

Organisasjonskonsulent

Norges Unge Katolikker søker organisasjonskonsulent i 50 eller 70% stilling, med oppstart sommeren 2013. Vi søker en engasjert person som sammen med den eksisterende organisasjonskonsulenten kan hjelpe oss i arbeidet med barn og ungdom.

Arbeidsoppgavene vil hovedsakelig være å:

- støtte det frivillige arbeidet, spesielt på sentralt plan
- ha kontakt med NUKs lokallag
- arbeide med NUKs sentrale arrangementer
- gjøre administrative oppgaver som referatføring, utsendelser og annet
- skrive og følge opp søknader

Ved ansettelsen vil det bli lagt vekt på:

- Å være kontaktskapende og utadrettet
- Selvstendighet og gode samarbeidsegenskaper
- God skriftlig og muntlig framstillingsevne på norsk
- Utdanning og yrkeserfaring
- Erfaring fra arbeid med barn og ungdom
- Erfaring fra organisasjonsarbeid

Arbeidstiden vil hovedsakelig være på dagtid, men en del kvelds- og helgearbeid må påregnes. Det må også påregnes en del møtevirksomhet og nær kontakt med samarbeidspartnere. Kontoret ligger i Oslo, men en del reising vil være nødvendig. Lønnstrinn 25–38 avhengig av kvalifikasjoner.

Spørsmål om stillingen kan rettes til: Kristina Voigt på tlf 23 21 95 41 eller mail: orgkons@nuk.no

Søknad med CV sendes innen 8. april til leder@nuk.no eller Norges Unge Katolikker v/leder Akersveien 16A, 0177 Oslo

JESUS-TRILOGIEN KOMPLETT

www.lutherforlag.no

Joseph Ratzinger
BENEDIKT XVI

JESUS FRA NASARET
Barndomshistoriene

Benedikt XVI
JESUS FRA NASARET
Barndomshistoriene

249,-

Denne tredje boken til Joseph Ratzinger/ Benedikt XVI fullfører hans biografi om Jesus fra Nasaret. Barndomshistoriene er å forstå som en prolog til de to foregående bøkene *Jesus fra Nasaret: Fra dåpen i Jordan til forklarelsen på berget* (2007) og *Jesus fra Nasaret: Fra inntoget i Jerusalem til oppstandelsen* (2011).

Bøkene om Jesus fra Nasaret vil, når de får noen år til på seg, bli betraktet som kristne klassikere fra det tidlige tjuerførste århundre. Paven er blitt karakterisert som teologiens Mozart. Den som gir seg i kast med hans Jesusbøker vil fornemme skjønnheten og sannheten i ordene. Benedikts formuleringsevne står ikke tilbake for det ypperste hos de store teologene i kirkens første historie.

Morten Stensberg, kapellan i Hamar

«Fotvaskingen» av Ingunn Cecilie Lyng

Foto: Ingunn Cecilie Lyng

Vask hverandres føtter

Av pave Benedikt XVI

La oss lytte til evangelisten: Jesus «reiser seg fra måltidet, legger av seg kappen, tar et linkede og binder det om seg. Så heller han vann i et fat og begynner å vaske disiplenes føtter og tørke dem med linkledet som han hadde rundt livet» (Joh 13,4f). Jesus gjør slavens tjeneste overfor sine disipler, han «fornedret seg selv» (Fil 2,8).

Her blir det synlig i en enkelt gest det som Filipperebrevet sier i sin store Kristus-hymne: I motsetning til Adam som ville tilrive seg guddommelighet, stiger Kristus ned fra sin guddommelighet og blir menneske, «tok på seg tjenerskikkelse», og ble lydig inntil døden på korset. Jesus fremstiller hele sin frelsende tjeneste i én symbolhandling. Han avkler seg sin guddommelige glans, han bøyer

seg så å si ned foran oss, han vasker og tørker våre skitne føtter for å gjøre oss skikket til å sitte til bords ved Guds bryllupsfest.

Når vi i apokalypsen finner den paradoksale formuleringen om at de frelste har «vasket sine kapper og gjort dem hvite i Lammets blod» (Åp 7,14), da vil det si at det er denne Jesu varige kjærlighet, som renser og vasker oss. Fotvaskingsgest uttrykker nettopp dette: Det er Jesu tjenende kjærlighet som trekker oss ut av vårt hovmod og gjør oss «rene», egnert for Gud.

Gave og oppdrag

«Dere er rene», sier Jesus til sine disipler. Renhetens gave er Guds handling. Mennesket kan ikke selv gjøre seg egnert for Gud, uansett hvilke renhetsforskrifter man måtte rette seg etter. «Dere er rene» – i dette vidunderlig enkle jesusordet sammenfattes på en måte storheten i Kristusmysteriet. Den Gud som kommer ned til oss, gjør oss rene. Renheten er gave.

Men en innvending melder seg. Noen få vers senere sier Jesus: «Når jeg som er herren og mesteren, har vasket deres føtter, da skylder også dere å vaske hverandres føtter» (Joh 13,14f). Ender vi ikke da likevel opp med en rent moralsk oppfatning av kristendommen?

Faktisk taler for eksempel Rudolf Schnackenburg om to innbyrdes motstridende tolkninger av fotvaskingen i 13. kapittel: Den første «som er teologisk dypere, forstår fotvaskingen som en symbolmettet handling som peker hen mot Jesu død; den andre er av rent forbilledlig art og hekter seg på den Jesu ydmyke tjeneste som ligger i fotvaskingen». Schnackenburg heller derfor til den oppfatning at den andre tolkningen er en «redaksjonell utforming», og at «den andre tolkningen synes å være uvitende om den første». Men dette er for snevert, for styrt av vår vestlige logikkens tenkemåte. For Johannes hører Jesu gave og dens videre virke i disiplene sammen.

Fedrene sammenfattet forskjellen mellom de to aspektene så vel som de gjensidige berøringspunktene i kategoriene *sacramentum* og *exemplum*: Med *sacramentum* mener de her ikke et enkelt bestemt sakrament, men hele Kristi mysterium – hans liv og hans død –, idet han kommer til oss mennesker, trer inn i oss ved sin ånd, og omdanner oss. Men nettopp fordi dette *sacramentum* virkelig renser mennesket, fornyer det innenfra, blir det også dynamikken i en ny eksistens. Oppfordringen om å gjøre som Jesus gjorde, er ikke et moralistisk vedheng til mysteriet eller en motsetning til det. Den følger av gavens indre dynamikk, med hvilken Herren gjør oss til nye mennesker, tar oss opp i sitt eget.

Nå virker han selv i oss gjennom denne gavens grunnleggende dynamikk, hvor vårt virke blir ett med hans eget. Dette blir særlig tydelig i Jesu ord: «Den som tror på meg, skal også gjøre de gjerninger jeg gjør, ja, enda større gjerninger, for jeg går til Far» (Joh 14,12). Her kommer det tydelig til uttrykk hva som er ment med ordet fra fotvaskingen «jeg har gitt dere et forbilde»: Jesu gjerning blir vår gjerning, fordi han selv handler i oss.

Det «nye bud»

Med dette som utgangspunkt kan vi også forstå talen om «det nye bud». Etter innskuddet om Judas' forræderi tar Jesus opp igjen oppdraget om å vaske hverandres føtter og utvider det på en grunnleggende måte (13,34f). Hva er det nye i det nye bud? Fordi det her til syvende og sist står om det nye i Det nye testamente, altså spørsmålet om kristendommens vesen, er det viktig å lytte med omhu.

Det er blitt sagt at det nye – det som går lenger enn det bestående budet om nestekjærlighet – viser seg i ordet «elsk, som jeg har elsket dere»; å gå så langt i sin kjærlighet at man er beredt til gi sitt liv for andre. Hvis dette var det egentlige og hele innhold i det nye bud, ville kristendommen kunne defineres som en ytterst krevende, moralsk anstrengelse. Slik blir jo også Bergprekenen i stor grad utlagt: Mot de ti buds gamle vei, som så å si er gjennomsnittsmenneskets vei, åpner kristendommen en høyere

Bare ved at vi stadig på ny lar oss vaske av Herren selv, lar oss gjøre rene, kan vi sammen med ham lære å gjøre det han har gjort.

vei som stiller radikale krav, hvor et nytt nivå av humanitet har vist seg i menneskeheten.

Men hvem kan egentlig si om seg selv at han hever seg over det «gjennomsnittlige» i de ti buds vei, legger den bak seg nærmest som en selvfølge, og nå vandrer på «det nye buds» mer høytstående vei? Nei, det egentlig nye i det nye bud består ikke i nivået i moralsk ytelse. Det vesentlige i disse ordene er nettopp ikke appellen om å yte enda mer, men det nye eksistensgrunnlaget som blir gitt oss. Det nye kan bare komme fra gaven å få være med og i Kristus.

Faktisk begynte Augustin sin utlegning av Bergprekenen – den første prekensyklusen hans etter prestevielsen – med tanken om et høyere etos, høyere og renere normer. Men i løpet av preknene forskyver tyngdepunktet seg stadig mer. Han må flere ganger si at også det gamle kravet innebar en virkelig fullkommenhet. I stedet for høyere krav trer stadig

tydeligere hjertets forberedelse i forgrunnen; stadig mer blir det «rene hjerte» sentrum for utlegningen. Mer enn halvparten av prekensyklusen er bygget over denne grunnleggende tanken om det rene hjerte. Dermed blir sammenhengen med fotvaskingen overraskende tydelig: Bare ved at vi stadig på ny lar oss vaske av Herren selv, lar oss gjøre rene, kan vi sammen med ham lære å gjøre det han har gjort.

Det dreier seg om innlemmelsen av vårt eget Jeg i hans («jeg lever ikke lenger selv, men Kristus lever i meg», Gal 2,20). Derfor er det andre stikkordet som stadig kommer igjen i Augustins utlegninger av Bergprekenen, *misericordia* – barmhjertighet. Vi må la oss senke ned i Herrens barmhjertighet, da vil også vårt «hjerne» finne den rette veien. Det «nye bud» er ikke ganske enkelt en ny, høyere fordring; det er knyttet til Jesu Kristi nyhet – til gradvis og i stigende grad å være nedsenket i ham.

I fortsettelsen av denne linjen kunne Thomas Aquinas si: «Den nye loven er Den hellige ånds nåde» – ikke en ny norm, men den nye inderlighet som Guds Ånd selv gir oss. Augustin sammenfattet til slutt denne åndelige erfaring av det sant nye i kristendommen i den berømte formelen: «Da quod iubes et iube quod vis» – gi, hva du befaler, så befal hva du vil.

Gaven – *sacramentum* – blir til *exemplum*, til forbilde, og forblir allikevel gave. Å være kristen er først og fremst gave, men den utfolder seg i dynamikken som er å leve og handle med Ham som er gaven.

Teksten er hentet fra kapittelet om fotvaskingen i *Jesus fra Nasaret. Fra inntoget i Jerusalem til oppstandelsen*, Avenir Forlag. Gjengitt med tillatelse.

St. Olav bokhandel

Nyheter:

Anna Ramskov Laursen:
Veier til helhet
Lær å meditere i kristen tradisjon
Verbum. Hft. Kr 298.

Anders Aschim:
Bibelen 3.0
Bak Bibel 2011
Vi blir invitert inn i verkstedet hvor oversettelsesarbeidet har foregått.
Verbum. Ib. Kr 298

Ny utgave av Peter Halldorf:
21 kirkefedre
Historien om hvordan kristendommen ble utformet
Luther forlag. Ib. Kr 249

Merk også: Vi har stort utvalg av romabøker!

Åpningstider:

Tirsdag – fredag: 10–17

Lørdag: 11–14

Søndag: 12–15

Mandager: STENGT

Relikvien i St. Olav domkirke – er den ekte?

Av Andreas Dingstad

Et av de første minnene jeg har fra St. Olav domkirke, er fra slutten av nittitallet. Det er 29. juli, olsok og min egen bursdag. En svettende sogneprest går i høytidelig prosesjon rundt kirken bærende på helligdomsarmen med relikvien av Olav den hellige.

La meg allikevel komme med en innrømmelse: Jeg har aldri helt klart å «knekke koden» rundt denne mannen, og mitt inntrykk er at det er flere enn meg som har slitt med å bygge opp en «olavsfromhet». Kan det være fordi han har endt opp som det litt trauste symbolet på norsk høyverdig katolisisme?

Men Gud virket gjennom Olav. Eller som det står på glassmonteret som avslutter Olavsarmen i St. Olav domkirke: DEXTERA DOMINI FECIT VIRTUTEM – Herrens høyre hånd gjorde veldige verk.

Relikvien undersøkes

Desember 2011: Det er dagen derpå, og jeg stresser oppover Akersveien. Jeg skal bevitne noe helt spesielt: Vaktmester Francis har på ordre fra biskop Eidsvig tatt ut olavsrelikvien fra helligdomsarmen. Nå ligger den i sakristiet i St. Olav domkirke, hvor forfatteren og religionshistorikeren Øystein Morten og rettsmedisineren Per Holck har kommet for å ta den i øyesyn. Morten skriver på en bok om Olav Haraldsson og ønsker å ta prøver fra relikvien.

Men la oss ta et kort tilbakeblikk på skinnbenets historie.

Det var dronning Josefine, den katolske ektefellen til kong Oscar 1 (1799–1859), som i 1861 etter tips fra biskop Studach, kom med en formell forespørsel til dansk kongen om å få olavsrelikvien som gave. Benet hadde siden 1684 vært oppbevart i kongens museum, kjøpt sammen med andre «rariteter» (!) for 250 riksdaler på en auksjon i København.

Relikvien og relikviaret. Relikviaret i St. Olav kirke er en kopi av originalen fra 1200-tallet.

I Johannes Duins artikkel i St. Olav tidskrift fra 1955 om Helligdomsarmen, heter det:

Februar året efter sendte den danske konge, Fredrik VII, henne denne omtalte relikvie, innesluttet i en nøyaktig kopi av det originale relikviegjemmet som fortsatt oppbevares på Nationalmuseet i København. I de dokumenter som fulgte med, ble det gjort rede for at relikviaret visstnok hadde formen av en arm med (avbrutt) opprakt hånd, men at relikvien «forlængst» var erkjent å stamme fra et av Olavs ben. Relikviegjemmet hadde helt fra kong Kristian Vs dager (regjerte 1670–1699) vært oppbevart i København, og museumsdirektøren erklærte at han ikke hadde noen grunn til å tro eller anta at det ben som var overlevert ham med det originale gjemmet, i tidens løp skulle være ombyttet eller forandret.

Søndag 3. august 1862 føres relikviet inn i St. Olav domkirke i en høytidelig prosesjon. Der har den vært siden.

Jeg er den siste som ankommer St. Olav denne desemberdagen. Benet ligger allerede fremme, på et hvitt håndkle. Det er overraskende stort, rundt 40 cm. Jeg

ser på det med en blanding av høytidelighet og ærefrykt. Dette er mildt sagt heftig!

Jeg misunner ikke biskopen der han sitter og prater med Morten og Holck. Fallhøyden er jo stor. Hva hvis dette viser seg å være en forfalskning? Rommet formelig oser av ulik kompetanse på høyt nivå – et synlig og konkret møte mellom tro og vitenskap.

Etter hvert kommer partene til enighet. Det skal tas boreprøver fra relikvien, og det forsikres om at benet skal levers tilbake i uendret stand. Francis pakker det forsiktig inn mens formalitetene gjennomgås. Benet overleveres til Per Holck.

Jeg lurar på hva han tenker idet han forlater åstedet med det som (forhåpentligvis) er relikvien av Olav den Hellige i veska. Er han gira? Kan vi stole på ham? Hva skal han egentlig gjøre med benet?

Så går tiden, og Mortens prosjekt havner litt i glemmeboka da resultatene uteblir. Så, i februar 2013 begynner det å skje noe ... ➔

På sporet av Hellig Olav

Av Andreas Dingstad

St. Olav kirkeblad tok en prat med forfatter og religionshistoriker Øystein Morten om boken «Jakten på Olav den hellige», som slippes på Spartacus forlag 18. mars.

Hva fikk deg til å skrive denne boka?

– Nysgjerrigheten min ble vekket da jeg leste om relikvien til Olav den hellige og kroppen de hadde i Nidarosdomen på 1500-tallet – hvor den ble av, og mysteriet rundt dette.

– Så ble jeg selvsagt forbløffet da jeg hørte det fantes det som ble hevdet å være et skinnben fra Olav i St. Olav kirke.

– Etter hvert bestemte jeg meg for å skrive en bok om relikvien og kroppen til Olav den hellige. Boken skulle skrives som en thriller som kombinerer ulike tidsnivåer – det var den opprinnelige planen. En skisse ble også skrevet allerede i 2008 da jeg fått et stipend fra den faglitterære forfatterforeningen. På dette tidspunkt var ikke relikvien i St. Olav med i bildet.

Du skriver på prosa.no at du ville lage en kombinasjon av lettbeint «page-turner» og seriøs historiebok – «Dan Brown møter Sverre Bagge». Kan du fortelle litt om utfordringene i sjangeren du operer innenfor?

– Når man vil kombinere denne sjangeren med virkeligheten, krever det jo at historien går opp, at leseren får svaret, løsningen – og at historien lukker seg. Dette har selvsagt vært vanskelig, da fakta ikke alltid føyer seg dit man verken vil eller forventer. Samtidig hadde jeg heller ikke tilgang på benet.

Så startet dialogen med bispedømmet og biskop Eidsvig om å foreta tester. Hvordan opplevde du denne prosessen?

– Da vi til slutt fikk med oss benet, var jo målet nådd. I forkant var det selvsagt en del forhandlinger som tok litt tid. Samtidig satt jeg med en liten følelse av at kirken var litt ukomfortabel med denne typen undersøkelser, samt noe usikker på hvordan man skulle gå frem.

– Men når vi først fikk møte biskop Eidsvig, gikk dette veldig greit – han fremsto pragmatisk og veldig fornuftig.

Ble du overrasket da Per Holck fikk ta med seg hele relikvien?

– Ja, faktisk veldig. Jeg hadde fått inntrykk av at Vatikanet måtte rådføres før en hel relikvie som dette kunne bli utsatt for undersøkelser. Det var overraskende, men allikevel skjedde alt i trygge former. Per Holck er jo ekspert på historiske skjeletter og behandlingen av dem.

– Det som gjorde det spennende, var at troen møter vitenskapen. Og hva ville resultatet bli?

Kan du fortelle om karbondatering? Denne ble tatt av en tidligere avskåret bit fra skinnbenet?

– Ja. Undersøkelsen gav en dødsdato på mellom år 980–1040, pluss/minus 30 år. Det er altså 90 % sannsynlighet for perioden 980–1040. Strengt tatt kunne det ikke truffet bedre.

Ble det tatt en ny test for å bekrefte dette?

Olav den hellige fra antemensalet i Nidarosdomen.

– Nei. C14-testen ble bare tatt én gang, men den regnes som meget sikker da de hadde rikelig med materiale.

Det ble også foretatt andre undersøkelser?

– Vi håpet å få gjennomført en strontiumundersøkelse, som kan vise hva slags kosthold personen hadde. Dette kunne fortalt oss noe om det geografiske området personen vokste opp i. Men undersøkelsen var ikke vellykket.

– Samtidig ble det funnet treff på mitokondrielt DNA, som nedarves fra mor til barn. Ut fra dette ble det slått fast at skjelettet tilhører såkalt Haplogruppe H – den vanligste gruppen for europeere, men også en gruppe som befolket deler av Afrika og Asia.

Så dukker det opp nye spor og teorier. Et av disse er linken til Sigurd Jorsalfare (1090–1130), hvis antatte levninger har ligget i det kongelige mausoleum på Akershus slott siden 1957. I gamle sagatekster hevdes det at Olav den hellige og Sigurd Jorsalfare nedstammer i direkte mannlige slektslinje fra selveste Harald Hårfagre (850–931/32). Nå ønsker du altså å få tilgang på Jorsalfares levninger?

ger for å kunne finne en match til Olavs skinneben. Først og fremst: Er ikke dette en litt søkt teori?

– Tja. Den historiske debatten om hvorvidt disse kongene stammer fra Harald Hårfagre, har jo pågått lenge. Slektskapet er i hvert fall noe som påstås i deres egen samtid, blant annet gjennom skaldekvadene fra Olavs tid. Er dette propaganda eller sannhet? Det er det vanskelig å si noe sikkert om. Det vi kan slå fast er at – ifølge tradisjonen – hadde Harald Hårfagre veldig mange barn, og dermed mange etterkommere.

– Personlig er jeg absolutt åpen for at teorien kan stemme.

En teori som kan verifiseres gjennom evt. DNA-match mellom hodeskallen i Akershus Festning og skinnbenet fra St. Olav?

– Det kunne vært en mulighet. Dessverre har vi ennå ikke klart å hente ut Y-kromosomer fra skinnbenet. Dette er en av de tingene som har gjort prosessen mer komplisert enn først antatt. I virkeligheten går nemlig ikke alt opp som i en Dan Brown-thriller. Jeg synes allikevel at vi har funnet mye, og kommet et godt stykke på vei.

– Levningene fra Sigurd Jorsalfare åpner jo også en link til andre konger, for eksempel Harald Hardråde. Kanskje vil det også dukke opp nye biter av Olav den hellige? DNA-testing åpner uansett for en helt ny dimensjon i historieforskningen.

Disse levningene fra Akershus Festning har dere nå fått tilgang til?

– Ja. Men her støter igjen vi på nye problemer. Olavsrelikvien har gitt oss DNA fra den kvinnelige linjen. Derfor er skinnebenet foreløpig vanskelig å samkjøre med Sigurd Jorsalfare, som skal være i slekt på farssiden.

– Så ting tar tid. Prøvene er blitt analysert ved diverse laboratorier i utlandet. Jeg håper at det til slutt vil være mulig å få resultater.

Mye av historien til skinnebenet i St. Olav ligger gjemt i mørke, frem til det dukker opp på en auksjon i København i 1684. Allikevel – i lys av dine undersøkelser: Tror du at dette er Hellig Olav?

– Ja, det tror jeg. Sporene som har dukket opp, peker i den retning: Hva slags type begravelse som har blitt utført, historien til benet osv. På tross av flere hundre år som ikke kan gjøres rede for, kan rettsmedisineren Per Holck se hvor benet har blitt oppbevart. Det har for eksempel ikke ligget i jorden, men blitt bevart gjennom det som ser ut som en tørkeprosess.

Øystein Morten

Per Holck, rettsmedisiner og ekspert på historiske skjellletter

– Samtidig hevder noen at kroppen som ble oppbevart i Nidarosdomen, ikke var Olavs, men at den ble byttet ut i 1030/31. Personlig anser jeg ikke disse teoriene som spesielt sannsynlige. Jeg tror de ville ha gjenkjent ham. Forholdene i Norge på denne tiden var også ganske små, og bløffen ville vært svært vanskelig å gjennomføre.

– Så teorien om at Den katolske kirke byttet ut liket, finner jeg lite sannsynlig.

– Spørsmålet blir om man kan stole på tradisjonen i Den katolske kirke eller ikke: Bløffer man, eller bløffer man ikke? Finnes det gode rutiner innad i Kirken, en bevissthet rundt at relikvien skal være et historisk materiale, så er alt dette ekte. Da er dette Olav Haraldsson, både i St. Olav domkirke og i Nidarosdomen på 1500-tallet.

– Samtidig vet vi at det fantes en omfattende svindel med relikvier. Men at domkapitlet i Nidarosdomen skulle gå til det alvorlige skrittet å bytte ut et lik, finner jeg vanskelig å tro.

– Skinnebenet ligger i en relikviebeholder fra 1200-tallet. Inni er det et ben fra en person død rundt 1030, som ikke har blitt jordlagt – men utsatt for en balsameringsprosess. Ville man virkelig gått så langt for å gjennomføre svindel? Hva ville man i tilfelle oppnå?

– Alle våre resultater, inkludert karbon-dateringen, peker i retning av at reli-

Øystein Morten

Jakten på Olav den hellige

Spartacus forlag, 2013

Morten (f. 1973) er religionshistoriker fra Universitetet i Oslo og forfatter. Han har bl.a. skrevet *Stavkyrkja i Eidsborg. Ein biografi* (2008) og *Magnus den gode* (2011).

Les på www.katolsk.no: Johannes J. Duins artikler *Helligdomsarmen* og *Hellig Olavs legeme i Trondheim*.

kvien er ekte, selv om vi vitenskapelig sett ikke kan bevise dette med hundre prosent sikkerhet. Det er i hvert fall svært vanskelig å bevise det motsatte.

Her kommer jo troen inn i bildet?

– Ja. Men hva er forskjellen på en helgen og en historisk person? Dette er to forskjellige ting: Helgenfortellingene peker på likheter med Jesus selv og brukes som et trosforbilde. På den annen side har vi den historiske personen med de kalde ugjendrivelige vitenskapelige fakta. Disse slår ofte ulikt ut.

– Den klassiske historien om Olav Haraldsson, som vi finner hos Snorre, er da også langt på vei en slik helgenhistorie. Jeg har i boken forsøkt å strippe bort alt og stille spørsmålet: Hva står vi igjen med?

– Det kanskje mest paradoksale er at det er helgenhistoriene selv som mot sier at relikvien i kirken skulle være ekte. Våre funn viser for eksempel at skinnebenet tilhørte en mann på rundt 180 cm, noe som er langt over gjennomsnittshøyden på denne tiden. Den kanskje eldste beskrivelsen av kroppformen, *Passio Olavi*, beskriver ham derimot som kortvokst. Men at mennesket skulle kunne foreta vitenskapelige tester av helgener, var vel ikke akkurat noe som streift folk på den tiden.

– Alle mysterier lar seg altså ikke løse.

«Lovet være Jesus Kristus»

– katolsk på norsk?

Ewa Starkiewicz-Bivand –
tilhører St. Paul menighet i Bergen

Det er ikke enkelt å bruke norsk. Ikke bare må man forholde seg til bokmål og nynorsk, og til og med riksmål; man må forholde seg til de mange dialektene (både innenlandske og utenlandske) i muntlig samtale. I tillegg møter man som katolikk store utfordringer fordi et katolsk ordforråd rett og slett mangler.

Altså et ordforråd som er nødvendig for kommunikasjon mellom katolikker. Ofte finnes ordene i den store norske ordboka, og i alle fall i *Den katolske kirkes katekisme*, men disse ordene er kjent blant et fåtall spesielt interesserte og brukes ikke i dagligtalen. For de av oss i Kirken som er minst tospråklige, er dette svært besynderlig.

Hilsener. Det første man merker, er mangelen på dagligdage ord og uttrykk, som *Grüß Gott*, *SzczęśćBoże* – altså en hilsen i Guds navn. Hvor ofte hilser man hverandre med «Lovet være Jesus Kristus» og svarer «I all evighet. Amen?». På mitt språk gjør man det ikke lengre på arbeidsplassen eller på gata, men det er fortsatt vanlig når man snakker med andre katolikker, eller når man treffer noen på fjellet – og absolutt nødvendig når man snakker med en prest! Eller avskjedshilsenen *Z Bogiem* (Gå med Gud), *Adios* eller *Adieu*. Adjø ble fortsatt brukt av den eldre generasjonen da jeg kom til Norge for 30 år siden – riktig nok uten at man da tenkte på Gud, men likevel. Tenk også på det engelske *Bless you!* (Velsigne deg!), som man fortsatt bruker i alle typer sammen-

henger i engelskspråklige, ellers så sekulariserte, samfunn.

Reformasjonen og sekulariseringen har hver på sin måte bidratt til å fjerne kristne uttrykk fra det norske språk. Likhetstankegangen i Norge, som også farger Kirken vår, har sine klare fordeleler, som at det er veldig inkluderende å kunne si «biskop Bernt» istedenfor «Hans Eksellense», eller noen annet formelt og bombastisk. Men noen ganger kunne kanskje litt mer synlig respekt og avstand vært på sin plass. Vet vi hvordan vi skal tiltale nuntius dersom han skulle dukke opp? Det er greit med «Hei» og «Ha det», men det er ikke helt samme som en fullverdig kristen hilsen.

Trosuttrykk. Disse eksempler er bare en liten del av de lingvistiske manglene. Den språklige ørkenen er mye verre når vi snakker om troen. Her møter man selvfølgelig mange problemer i forbindelse med Guds Mor, Jomfru Maria. Akkurat de ordene kan vi, men hva med den eldste Maria bønningen, *Sub Tuum Praesidium*: «Under ditt vern tar vi vår flukt, hellige Guds Mor. Ta nådig imot de bønner vi ber i våre trengsler, og frels oss fra

knyttet til det siste måltidet, altså kveldsmat. Samtidig er det en viktig forskjell. Hva ville Thomas Aquinas ha sagt?

Ikke bare ord. Hvor mange norske katolikker kan teksten til *Tantum ergo* på norsk? (Den står i *Lov Herren* på norsk også, men vi synger den bare på latin.) Når jeg hører melodien, kommer ordene automatisk, og knærne bøyer seg. Det er Det Aller Helligste med store forbokstaver! Her er det ikke noe å gruble over, her må man falle ned og tilbe. Men hvis Det Aller Helligste Sakrament bare er kveldsmat, forsvinner helligheten. Og hvis helligheten forsvinner, så er det ikke åpenbart hvorfor man skal komme til nattverd i det hele tatt. Det Aller Helligste Sakramentet må kalles for det det er. Ord er ikke bare ord. Det er viktig å bruke de nødvendige adjektivene og gradbøye dem. Men hvis vi – og våre barn – kun synger *Tantum Ergo* på latin, risikerer vi både at vi mister grepet om hva Det Aller Helligste Sakramentet er, og at dets forbindelse til vår hverdag gradvis forvinner.

For å motta Kristi Legeme skal man være i «Den helliggjørende nådens

Har våre barn noen mulighet til å lære dette utenat når de aldri hører det i kirken eller i katekesen? Frarøver vi dem ikke noe viktig fra vår katolske tradisjon?

alle farer. Du evige Jomfru velsignet og herlig.» Vi lærte den i barndommen, hver maikveld var det Maria-officium; både melodien og teksten sitter på morsmålet: *Pod Twoją Obronę – Under ditt vern...* Men hvor ofte hører man det på norsk? Lærer våre barn og barnebarn dette? De finnes i Bønneboken, men har våre barn noen mulighet til å lære dette utenat når de aldri hører det i kirken eller i katekesen? Frarøver vi dem ikke noe viktig fra vår katolske tradisjon?

Enda verre er det når vi skal snakke om sakramentene og hellighet. La oss bare tenke på Det aller helligste sakrament. Hvor ofte sies det med denne ordlyden? Vi snakker om *nattverd* – opprinnelig et uttrykk for *kveldsmat*. Selvfølgelig er dette

tilstand». Helliggjørende. Hva betyr det, og hvorfor er det viktig å være i den? Det er Kristi gave som helliggjør, «som fullkommengjør selve sjelen slik at den kan bli skikket til å leve med Gud og handle ved Hans kjærlighet», sier Katekismen. Hvis vi ikke forstår hva som ligger i ordet «helliggjørende», hvis vi dropper det, hvordan kan vi da forstå viktigheten og enormiteten av denne gaven?

Man kunne fortsette med flere eksempler. Hvem snakker om dydene lengre? Eller om åndelige og fysiske barmhjertighetsgjerninger? Eller om avlat? Hvis ordene ikke brukes, forsvinner også begrepene og så kaster vi bort en viktig del av vår tro.

Syria: forsoningens fordring

Av p. Erik Varden OCSO

Foto: facebook.com/almoukales.center

Krigen i Syria fortsetter å rase, med fatale følger for sivilbefolkningen. Situasjonen kan virke utsiktsløs. Dog finnes det mennesker som bygger opp der andre bryter ned. De holder håpets fakkel høyt. Vi kan hjelpe dem å nærme denne flammen.

For snaut et år siden ble forfatteren Elie Wiesel intervjuet i forbindelse med utgivelsen av sin bok *Åpent hjerte*. Han sa blant annet følgende.

Kaster vi et blikk på verden, ser vi at vi står oss i en situasjon hvor vi teknisk sett knapt kan unngå hverandre. Hva opplysning angår, er de mest tragiske, grusomste forhold godt kjent. Ikke desto mindre, og i for stor grad, vedvarer likegyldigheten. Det er et mysterium. Altfor mange dør ennå av sult, sykdom og vold i verden. Hvem ser ikke faren for likegyldighet? Noen bønnfaller Gud om å berøre menneskenes hjerter. Ren fornuft kunne rekke. Men nei. Jeg sier det stadig: Det er ikke hat som er kjærlighetens motsetning, men likegyldighet. Det motsatte av rettferd er ikke urettferdighet, men, igjen, likegyldighet. Det er likegyldigheten som dreper. Det er likegyldigheten som må bekjempes (*La Revue Civique*, 7, 2011–12).

Samme budskap bragte Wiesel i Oslo Rådhus i desember 1986 da han fikk Nobels Fredspris. Det finner klangbunn i et land hvor Arnulf Øverlands tordenrøst runger i folkesjelen: «Du skal ikke tåle så inderlig vel!»

Maktesløshetens byrde

Men hva skal vi ta oss til når hver dag fører lange registre av krig og elendighet? Det er grenser for hva psyken kan bære. Vi orker knapt å bevisstgjøre oss smerten som ulmer i sjelsdypet. Den truer med å lamme oss. Kontrasten

mellom vår hverdag, frokostbordet med gåsunsetunge kvister i et krus, og andres lidelse, er for stor.

I tillegg bærer vi maktløshetens byrde. Ansikt til ansikt med nød på global skala, forekommer enkeltmenneskers indignasjon som et rop i motvind. Det kastes ekkoløst tilbake over oss selv. Vi legger avisen fra oss, sukker, pusser brillene, og skruer på kaffetrakteren. Rett og slett fordi vi ikke vet hva annet vi kan

Noen mil østover, i det sønderbombede Homs, arbeider min venn Ghassan Sahoui, syrisk jesuitt, på et visjonært prosjekt. Midt i krigen vitner det om brorskap og forsoning.

Vår Frelasers Senter, «Centre Al Mukhales», ble grunnlagt av Jesu Selskaps Midtøstenprovins i april i fjor, som samlingspunkt og skole for barn i Homs. Slike tiltak var sårt tiltrengt da landets infrastruktur brøt sammen og

I en slik situasjon bidrar alt til mistenksomhet og hevnlyst, stort sett etter konfesjonelle grenser. I Al Mukhales består et lite, sårbart samfunn på helt andre premisser.

gjøre. Fra å si, «Det er allikevel ingenting jeg kan gjøre», til å si, «Det angår allikevel ikke meg», er avstanden kort. Og med ett ligger likegyldigheten og lurer.

Vår Frelasers Senter

Av konfliktene som dominerer nyhetsbildet, er knapt noen mer kritisk enn den i Syria. Den næres av så innviklede, vidtrekkende interesseforhold at bare dét å holde oversikt er vanskelig. Ødeleggelsen fortsetter på alle plan; den humanitære krise er overmektig.

Hva kan vi foreta oss? Spørsmålet har forfulgt meg lenge. Dette er ikke en krig jeg kan forholde meg til på resignert avstand. Den treffer mennesker jeg er glad i. Mine cisterciensersøstre på Ouzeir-høyden, nær grensen til Libanon, holder stand i et landskap lagt øde av vold. De er der til trøst for mange.

vanlige skoler stengte dørene. Senteret ble igangsatt som et pilotprosjekt. I dag, etter ti måneders drift, får 475 barn undervisningstilbud og psykososial hjelp der; i tillegg består en særlig enhet for psykisk utviklingshemmede barn. Enhver er velkommen, uansett tro og etnisk bakgrunn. Det er nettopp mangfoldet man vil bevare. For opplegget er ikke bare et svar på nøden her og nå, som sannelig er stor nok. Det vil danne grunnlag for gjenoppbyggingen av Syria etter krigen. Dette perspektivet må vi beholde. I et intervju med avisen *Le Figaro* i juli, bemerket senterets leder, pater Ziad Hilal SJ, hva som opprettholder hans håp for fremtiden:

For 38-åringen med doktorgrad i pedagogikk er det barna som holder håpets tynne tråd ved like: sunnittiske, alawittiske og kristne barn, brikker i den

syriske mosaikk som er i ferd med å sprenges. Med støtte fra hjelpeorganisasjoner har han åpnet fire skolesentre, hvor ni hundre barn fra alle trossamfunn er samlet nå som alle andre skoler, siden beleiringen begynte i februar, holdes stengt. Det er her han forkynner forsoning mellom samfunnsgrupper. Oppgaven er gigantisk. Barna vil først ikke spille fotball på samme lag. Men «når foreldrene kommer og henter dem om kvelden, snakker de med hverandre».

Siden ordene stod på trykk, har prosjektet vokst voldsomt. I tillegg til pedagogisk virksomhet har hvert senter en distribusjonssentral for nødhjelp. Målet for 2013, er å distribuere mat til 1650 familier gjennom Al Mukhales. Det sier seg selv at de materielle behov er store. Hva kan vi gjøre? Ganske mye, faktisk, takket være norske Caritas, som koordinerer en innsamling til Al Mukhales og slik støtter et knutepunkt i organisasjonens syriske satsing.

For noen uker siden, skrev pater Ghassan, min venn, at «det mest foruroligende i vår tilværelse er hver dags usikkerhet. Man vet aldri når en landmine vil eksplodere, en kamp bryte ut, en bombe slippes; når en bande vil bortføre enda et menneske hjemmefra eller fra gaten.» «Vår oppgave som kristne», skrev han, «stiller her store fordringer. [...] For et enormt behov vi har for frelse, for kjærlighet!»

Støtte til Al Mukhales-senteret, kan gis via Caritas' kontonummer 8200.01.93433. Gaven merkes «Nødhjelp Syria/AM Homs». Den som ønsker kan bidra online på Caritas' nettside, hvor det finnes informasjon om rett til skattefradrag: www.caritas.no. Inntrykk fra Al Mukhales finner vi på senterets Facebookside: www.facebook.com/almoukales.center.

Min fred gir jeg dere

I en slik situasjon bidrar alt til mistenksomhet og hevnløst, stort sett etter konfesjonelle grenser. I Al Mukhales består et lite, sårbart samfunn på helt andre premisser. Der virkeligjøres en vesentlig dimensjon av evangeliet gjennom Ghassan og hans medarbeidere. Vi husker hvordan Vårherre hilste disiplene etter oppstandelsen: «Fred etterlater jeg dere, min fred gir jeg dere.»

Freden ble ikke gitt dem som eiendom, men for at de skulle gi den videre, slik vi minnes hver gang vi feirer messe. Ved å hjelpe Al Mukhales, er vi med på å *skape* fred. Vi omfavnes av den syvende saligprisning. Vi taler sivilisasjonens sak mot kaosmaktene. Og vi rammer likegyldigheten, vår egen og andres, med et dødelig slag.

Nasjonal valfart til Roma i Troens år

Siste påmeldingfrist 1. august.

Våre biskoper inviterer til en nasjonal valfart til Roma i oktober 2013 i forbindelse med festen for Olav den helliges omvendelse 16. oktober. Biskopene oppfordrer menigheter, grupper og enkeltpersoner til å delta. Man må selv organisere sin reise og sitt opphold i Roma, mens Olsokkommissjonen tilbyr et program i byen. Programmet er frivillig, men det er påmelding til enkelte av aktivitetene og måltidene. Merk at det er mange pilgrimer i Roma i Troens år og at man derfor må ordne bosted i god tid.

Påmeldingen er nå åpen.

Påmelding på www.katolsk.no/roma2013 eller epost roma2013@katolsk.no eller på telefon til Paul Marić: 23 21 95 68/913 913 83.

Skal du melde på en gruppe, kontakt roma2013@katolsk.no eller Paul Marić på telefon. Spørsmål rettes til sr. Anne Bente Hadland på anne.bente.hadland@katolsk.no/23 21 54 10.

OKBs pastoralavdeling vurderer å lage noen egne opplegg for barn under valfarten. Interesse for dette og også interesse for å ministrere kan oppgis når man melder seg på.

PROGRAM

Lørdag 12. oktober

Felles måltid om kvelden. Påmelding. Pris 200 (barn under 6 år gratis, 6–12 år 100)

Søndag 13. oktober

10.30: norsk messe i Collegio Teutonico
Vi må vite omtrentlig antall på grunn av sikkerhetstiltak da kolleget ligger på Vatikanstatens område.
Påmelding (ikke bindende) – gratis.

Mandag 14. oktober

Kl. 8: Messe i Peterskirken. Påmelding – gratis.
Vi tilbyr byvandring med ulike tema klokken 10 og klokken 15. Begrenset antall på hver vandring. Førstemann til mølla-prinsippet gjelder. Påmelding – gratis.
Kristin Blikrud Aavitsland, kunsthistoriker og forsker ved Universitetet i Oslo. Kl. 10: San Clemente (ingen vandring, men omvisning i denne kirken, som er bygget over et gammelt hedensk tempel)

Kl. 15: Vandring i Trastevere
Egil Mogstad, tidligere lektor ved Trondheim Katedralskole i fagene religion, fransk, latin, nå prestekandidat for Trondheim stift. Han vil lede to vandring «i fotsporene etter våre norske trostjeller etter reformasjonen» med utgangspunkt i kirken Sta Maria in Traspotina.
Sr. Anne Bente Hadland leder vandring i den hellige Katarina av Sienas fotspor. Vandringen kl. 10 starter ved Peterskirken, vandringen kl. 15 ved Maria Sopra Minerva.

Tirsdag 15. oktober:

Kl. 15: Foredrag ved biskop Bernt Eidsvig: *Tro i en brytningstid*, sted: Sant'Agostino (nær Piazza Navona).
Kl. 17: Botsandakt med anledning til skrifte, Sant'Agostino (med forbehold om ledig kirke)
Både foredrag og botsandakt er åpne, påmelding ikke nødvendig.

Onsdag 16. oktober:

kl. 12: (fremmøte mye før, info kommer): Paveaudiens. Påmelding – gratis.
kl. 16: Messe ved Olavsalteret i kirken San Carlo al Corso
kl. 19: Felles middag. Påmelding. Pris 200 (barn under 6 år gratis, 6–12 år 100)

Status for eiendomsprosjekter i Oslo katolske bispedømme

Sogneprest p. Roman Kunkel i aksjon i Halden.

Av Heidi H. Øyma

I juni i fjor bragte St. Olav kirkeblad en statusrapport for store og små byggeprosjekter i Oslo katolske bispedømme. Det er nå på tide med en oppdatering. Oversikten er ikke fullstendig, men gir et godt inntrykk av hva som er på gang.

De største pågående prosjektene har med våre skoler å gjøre, og det aller største er i Vestlandets hovedstad. Ombyggingen av gamle Florida sykehus i **Bergen** til gymnas er i rute til planlagt ferdigstilling innen skolestart høsten 2014. Da vil skolen ha elever på alle tre trinn.

Hele kostnadsrammen er på 70 millioner kroner, penger som går til selve ombyggingen. Eiendommen er stilt gratis til disposisjon av St. Franciskus Xaveriusøstrene. Prosjektet har en kredittramme på 60 millioner. I tillegg er en mindre del av utgiftene dekket av øremerkede gaver. Inntekter fra skoledriften vil dekke renter og avdrag.

Dessuten skal gymnaset få to millioner per år fra Oslo katolske bispedømme. Dette er en del av inntektene fra husleien St. Paul grunnskole betaler til bispedømmet. OKB gir husleien tilbake som støtte, og gymnaset andel av tilbakebetalingen utgjør altså to millioner. Husleien for Florida vil bli på fire millioner, denne vil også gis tilbake slik at renter og avdrag på lån kan betales.

St. Paul menighet planlegger også å male St. Paul kirke innvendig og innhenter for tiden anbud på arbeidet.

I **Arendal** er man i gang med ombygging og utvidelse av St. Franciskus skole. OKB godkjente utbyggingsplanen i desember, og rivningen av den gamle skolen startet 28. januar. Skolens elevmasse er langt større en tidligere, og det trengs rett og slett mer plass. Skolen tar opp et lån på 16 millioner, og OKB gir tilbake husleien hvert år, slik det skjer i Bergen. For perioden 2013–2017 utgjør dette 6,25 millioner. Planen er at elever og lærere skal flytte inn i en ny og moderne skolebygning i løpet av året.

St. Sunniva skole i Oslo er nesten i mål med sitt omfattende byggeprosjekt. Som en utilsiktet konsekvens av dette, får St. Josef kirke «nytt» sakristi. Kirken er integrert i skolens bygningsmasse og fungerer også som skolekapell. I forbindelse med byggearbeidene på skolen måtte sakristiet få ny rømningsdør, og dette var en god anledning til å sette i gang en generell oppussing av sakristiet.

En større ombygging står for døren i **Asker og Bærum**. Der skal den treetasjes bygningen Villa Maria, som tidligere har huset et sykehjem, bygges om. Annen etasje skal huse en kommunitet av picpuspatre, grunnplanet skal bli menighetslokaler, og tredje etasje skal inneholde kontorer, møte- og katekeserom. Menigheten har en solid økonomisk ryggrad, noe som nok vil komme godt med.

Et stort prosjekt er underveis i **Kristiansand**. Menighetssenteret KIGA står ferdig, prestene har flyttet inn, kontorer og undervisningsrom er satt i stand. Nå gjenstår ombyggingen og utbyggingen av kirkerommet, som i skrivende stund ikke er påbegynt.

Det store prosjektet med kirkeutvidelse i **Stavanger** er derimot så godt som ferdig, det eneste som gjenstår er småting på utearealet. Alle trebygninger menigheten eier rundt kirken, trenger imidlertid oppgradering, og ett av husene må rives for at menighetens brukstillatelsen skal bli permanent.

Det er over tyve år siden menigheten i **Fredrikstad** fikk sin kirke. Nå ønsker man å pusse utvendige flater på kirkebygget, et arbeid som ikke ble gjort under oppføringen i 1989–90. Dette skal forebygges vanninntregning, og prisen er beregnet til 175 000 kroner.

Forebyggende tiltak av den typen som planlegges i Fredrikstad, er som oftest vel anvendte penger. Ulike skader forårsaket av vann er en gjenganger i den katolske bygningsmassen. I **Kongsvinger** er det nå satt opp takrenner. Den gamle løsningen uten takrenner medførte råte. Det er gjort utbedringer i tak og atrium, som ligger mellom kirken og menighetssalen. Menigheten har også installert vifter i kirkerommet slik at varmluften settes i

sirkulasjon istedenfor å bli liggende på høyeste punkt i rommet.

Menigheten på **Hamar** har fått penger fra menighetenes byggefond for å gjøre en ombygging av kirketaket etter at det ble oppdaget råteskader.

Ikke bare vann, men også ild kan by på problemer. Brannsikring er et gjennomgående tema for den katolske bygningsmassen. Menigheten på **Lillehammer** fikk besøk av brannvesenet i slutten av fjoråret og er nå pålagt å ha brannvarslingsanlegg i hele bygget. P.t. jobbes det med å finne det rimeligste og beste firmaet for oppdraget. Menigheten ønsker også et lydanlegg i kirken og begynner så smått å tenke på et utbyggingsprosjekt for menighetssalen og presteboligen. Samtaler er i gang med Nansenskolen om tillatelse til å bygge nærmere grensen.

Menigheten i **Haugesund** har også hatt besøk av brannvesenet og er for tiden i dialog med dem om hvordan den pålagte brannsikringen kan ivaretas på en måte som er hensiktsmessig for menigheten. På vannfronten har man kontroll etter at taket i menighetshuset er blitt reparert. Prestens leilighet ligger i øverste etasje, og han kan nå rapportere om at det ikke lekker lenger når det regner.

Menigheten i **Porsgrunn** samler fremdeles inn penger for å brannsirke sin vakre trekirke.

Rehabiliteringsprosjektet for kirken i **Sandefjord**, som ble beskrevet i St. Olavs julenummer, er kommet et steg videre. Menigheten har samlet inn deler av kostnadene og fått lånetilsagn for resten. Planlagt arbeidsstart er etter påske, antatt ferdigstilling er i månedsskriftet juni/juli.

Det er ikke bare kirkevegger som kan trenge en ansiktsløftning. Menigheten i **Halden** pusset opp presteboligen innvendig og utvendig i fjor sommer. P.t. er det ikke gjort noe med kirken, men det planlegges utvendig utbedring av fuger og mursten. Deretter vil tiden være inne til å male selve kirkerommet.

Presten i Halden kan bo i et hyggelig trehus i sentrum, sogneadministrator i den nyopprettede menigheten i **Groruddalen i Oslo** skal naturlig nok

Status spisesalen Mariaholm 6. mars

bo i blokk. En leilighet til rundt tre millioner er kjøpt i umiddelbar nærhet av Grorud T-banestasjon.

Leiligheten i Groruddalen har garasje. Det har foreløpig ikke menigheten **Askim**, men de jobber med saken. Det har imidlertid tatt lang tid å få alle formalia på plass, så der i gården sies det nå at det er vanskeligere å bygge garasje enn å bygge kirke

En av grunnene til at det ville være kjekt med garasje i Askim, er at menighetens prest pendler til og fra **Moss**. Der har menigheten gjennomført en omfattende utskiftning av elektrisk anlegg og lamper. Et nytt system setter varmluften i sirkulasjon i kirken på en måte som både sikrer varme og sparer strøm. Alt i alt har arbeidene kostet en million, og siste steg, ny belysning i kirken, er ennå ikke ferdig.

Det hender at kirker blir gjort om til annet bruk. Som oftest er dette trist, men på Lillestrøm ble det gamle kirkerommet («Gamle Magnus») gjort om til menighetslokaler. Her pågår det en omfattende oppussing både utvendig og innvendig, med blant annet utbedringer av taket og nye toaletter. Stor innsats gjøres av menighetens dugnadsgruppe, men prosjektet er likevel beregnet til å koste 600 000.

Skal man i det hele tatt ha bygninger, må man ha et sted å bygge. Tomten på **Jessheim** ble overtatt midt i mars. Kjøpesummen er på 5,25 millioner + dokumentavgift. Tilslutning vann/kloakk og vei kommer i tillegg. Skisser til kirke og menighetssal tegnes i skrivende stund.

Eiendommen hvor St. Martin menighet på **Mortensrud i Oslo** skal ha sitt sentrum, ble overtatt i oktober. Forslag til reguleringsplan for tomten er sendt inn til kommunen.

Og helt til sist: OKB går i løpet av året i forhandlinger med en privat grunneier vedrørende kjøp av tomt i **Førde**, som tilhører St. Paul menighet i Bergen.

Støtt den hellige Josefs fond for kirkebygging

På St. Josefs festdag 1. mai 2012 ble det opprettet et kirkelig fond for bygging, kjøp, vedlikehold og utbygging av kirkelig eiendom. Navnet er *Den hellige Josefs fond for kirkebygging*. Gaver til fondet, store som små, vil muliggjøre fortsatt høy aktivitet på byggefronten i bispedømmet.

Bistand er viktig når den gis riktig

Av Martha Rubiano Skretteberg,
generalsekretær Caritas Norge

TV-serien «Den gode viljen», som ble vist på NRK i starten av året, har satt i gang en viktig debatt rundt norsk bistand.

Serien har satt fokus på noe svært viktig, nemlig at ikke all bistand nødvendigvis er til det beste for dem som mottar den. Når verden endrer seg, må også bistanden endres. Caritas Norge deler dette synspunktet, men vi mener at bistand fortsatt er viktig når den gis riktig.

Endret situasjon i Sør

Vi er i et paradigmeskifte internasjonalt, hvor vi ser at flere land i Sør opplever sterk økonomisk vekst. Dette er veldig positivt. Økonomisk vekst i seg selv er allikevel ingen garanti for rettferdig fordeling og et inkluderende samfunn. Bistand er derfor ett element, et viktig sådan, i kampen mot fattigdom. En annen utfordring er å skape en bærekraftig utvikling der økonomisk vekst kan skje på en forsvarlig måte med hensyn til klima og miljø.

I mange land får de fattige ikke ta del i den økonomiske utviklingen, samtidig som forurensing og uforsvarlig utvinning av råvarer rammer områder der urfolk og de fattigste bor. Caritas Norge vil derfor fortsette å arbeide for rettferdig fordeling og styrking av lokalbefolkningens evne til å påvirke sin egen situasjon. Men for å drive bistand på en effektiv og riktig måte, må vi ta inn over oss at verden endres raskt. Det er på tide å oppdatere kartet i tråd med det endrede terrenget.

Lokale strukturer

Et tydelig utviklingstrekk er at de økonomiske forskjellene mellom land blir mindre, men samtidig øker forskjellene internt i mange land. Tiden er derfor moden for å problematisere begrepet «mellominntektsland», siden 70 prosent av verdens fattige nå bor i slike land. Dette er et slående eksempel på at økonomisk vekst ikke av seg selv fører til mer rettferdig fordeling. Som en konsekvens av dette må også rollen til norske bistandsaktører revurderes.

Vi ser ofte at internasjonale organisasjoner utkonkurrerer organisasjoner i Sørs evner til å skaffe midler, samtidig som de taper lokale organisasjoner for viktig personell gjennom å kunne tilby høyere lønn. Dette kunne kanskje forsvares hvis resultatene for målgruppene ble bedre. Men for å nå kvinnene, de fattige, urfolk eller mennesker på flukt, er lokal forankring avgjørende. For å handle ut fra lokale behov, må man kjenne den lokale konteksten. Mange av prosjektene som i dagens bistandsdebatt trekkes fram som prosjekter som har skadet mer enn de har hjulpet, har manglet denne dimensjonen. Dagsorden og prioriteringer har ofte langt på vei vært bestemt av de

Jeg finner det bemerkelsesverdig at så mange av de endringene som nå etterlyses hos norske bistandsaktører, i så stor grad samsvarer med den tenkemåte og praksis Caritas har stått for i en årrekke.

som finansierer. Caritas Norge støtter modeller der økende ansvar legges til aktører i Sør, og ikke til parallelle strukturer opprettet av aktører i Nord.

Vi er også positive til at norske myndigheter ser viktigheten av å satse på utradisjonelle strukturer og aktører. I mange land er det for eksempel trosbaserede organisasjoner lokalbefolkningen har størst tillit til. Jeg finner det bemerkelsesverdig at så mange av de endringene som nå etterlyses hos norske bistandsaktører, i så stor grad samsvarer med den tenkemåte og praksis Caritas har stått for i en årrekke.

Sivilsamfunnet

Det er i denne sammenheng særlig ett aspekt jeg vil fremheve, nemlig viktigheten av å styrke det sivile samfunn. Dette er helt avgjørende for utvikling,

demokratiutbygging, fred/forsoning og styrking av menneskerettighetene. Mange bistandsekspertene, blant annet fra afrikanske land, påpeker at bistandspengene ofte skaper avhengighet, svake stater og korrupsjon. De sier også at bistanden har skadet holdninger og tenkemåter fordi man venter på løsninger fra et annet sted. Et mantra for Caritas og flere andre organisasjoner som har jobbet på grasrota, er at det er viktigere å lære folk å fiske enn å gi bort fisk, selv om det sistnevnte også vil være avgjørende i en nødhjelpssituasjon.

Det pågår også en debatt om man ikke lenger bør støtte langvarige prosjekter, men heller prioritere kortere engasjementer. Man vil lære av sine feil og lytte til landenes egne prioriteringer og samtidig ha nulltoleranse overfor korrupsjon. Dette er positivt. Det er veldig viktig å påpeke at feilslåtte prosjekter ikke skyldes lokalbefolkningen, men feilslåtte strategier fra giverland og nasjonale myndigheters side. Et stort problem har vært at de som faktisk skal motta hjelp, ikke ofte nok har blitt involvert på en konstruktiv måte.

Den katolske kirkes sosiallære danner

grunnlaget for Caritas Norges virke. Her står prinsippene om *forrang for de fattige* og *subsidiaritet* sentralt. Dette innebærer at fattigdomsbekjempelse er en innebygd målsetning i kampen for demokrati og forståelsen av et demokratisk samfunn.

Deltagelse gir rettferdighet

Millioner av mennesker opplever daglig at deres sosiale, økonomiske og politiske rettigheter ikke blir respektert eller ivarettatt. De opplever avmakt i forhold til politiske prosesser og beslutninger som blir tatt over deres hoder. Dette kan bidra til det stikk motsatte av utvikling. De viktigste endringsaktørene, lokalbefolkningen selv, må involveres. Merverdien av dette er tydelig og danner grunnlag for et mål de fleste av oss vil være enig i, nemlig å fremme demokrati bygget på sosial

fikk vi etablert et prosjekt som stadfester det teologiske grunnlaget for likebehandling. Som resultat har alle Caritas-organisasjonene i regionen vedtatt å inkludere kjønnsperspektivet i all sin prosjektvirksomhet.

Ved å gjenvinne menneskers tro på at de kan gjøre noe med sin egen situasjon, vil også de sosiale, kulturelle og økonomiske rettigheter kunne ivaretas. Et viktig mål for Caritas' arbeid er å bidra til at de fattiges stemme blir hørt og deres rettigheter respektert. Ansvarliggjøring av myndigheter er et viktig ledd i dette arbeidet.

Demokrati nedenfra

Subsidiaritetsprinsippet legger føringer for hvordan vi ser på demokrati som noe som må utvikles nedenfra og opp, og som tar utgangspunkt i menneskers rett til innflytelse over sitt eget liv og sin egen framtid. Dette bygger på en anerkjennelse av at samfunnet selv skal være drivkraft i sin egen utvikling.

Dette er viktig også i freds- og forsoningsarbeid. Konflikt er en av årsakene til at land ikke får til positiv utvikling eller at de får tilbakefall der positive resultater har blitt oppnådd. For å skape fred har vi erfart at det er viktig å se sammenhengene mellom humanitært arbeid og langsiktige utviklingstiltak. Rettsferdighet, sosial velferd og økonomisk sikkerhet er viktige ledd i arbeidet for stabilitet og trygghet. Men for å få til en ekte fred, som er noe mer enn fraværet av krig, må lokalbefolkningen som skal leve sammen etter en konflikt, involveres.

Caritas arbeider for utvikling, fred, rettsferdighet, menneskerettigheter og et styrket demokrati hvor fattige mennesker får økt bevissthet om sine plikter, samtidig som de får styrket tro på egen påvirkningskraft og blir i stand til å kreve at deres rettigheter oppfylles. Gjennom kompetansebygging og utdanning kan de være med på å utvide det demokratiske handlingsrommet og dermed bidra til at avstanden mellom myndigheter og vanlige mennesker bli mindre.

Caritas har tro på «den gode viljen». Vi vet at bistand nytter så lenge vi ikke glemmer hvem vi er til for.

rettsferdighet. Dette vil vi oppnå ved å støtte bred deltakelse i beslutningsprosesser, fremme sosial mobilisering og grasrotorganisering og arbeide for å sikre overholdelse av politiske og sivile rettigheter.

Caritas Norge støtter slike prosesser og har fått til konkrete resultater. I Zambia arbeidet Caritas med å forberede og overvåke presidentvalget i 2011.

For å drive bistand på en effektiv og riktig måte, må vi ta inn over oss at verden endres raskt. Det er på tide å oppdatere kartet i tråd med det endrede terrenget.

Valgdeltagelsen økte med 10 %, og for første gang i landets historie ble et fredeleg maktskifte sikret. I Honduras har vi støttet opprettelsen av lokale anti-korrupsjonskomiteer som sørger for at offentlig midler når sine tiltenkte formål. Samtidig har vi opprettet utviklingskomiteer der lokalbefolkningen selv kan bidra til å bestemme retnin-

gen for egen utvikling. I Uganda har vi redusert tilfellene av korrupsjon i politiet lokalt i prosjektområdene. Vi har gitt juridisk bistand til 4000 personer. Dette har gitt dem mulighet til å ta opp kampen mot overgrep begått fra politiets side og har resultert i nedgang i rapporterte tilfeller av korrupsjon. Kamp mot korrupsjon er en forutsetning for utvikling.

I alle land vi arbeider har vi bidratt til økt kvinnelig deltagelse i politiske beslutninger. Kvinnene er motoren i lokal utvikling og en forutsetning for en videreføring av prosjektene etter den økonomiske støtten faller bort. I tradisjonelle samfunn kan dette være en utfordring. I samarbeid med Caritas-organisasjonene i Latin-Amerika

Norske innvandringsregler skaper problemer for ordenssøstre

Fra 1. januar 2010 er reglene for innvandring for mennesker som kommer til Norge fra land utenfor Europa, innskjerpet. Det betyr at det så å si umulig å få permanent oppholdstillatelse for dem som er ankommet etter denne dato. Det er et betydelig problem for våre ordenssøstre. Som vi vet, kommer de fra mange kanter av verden, europeiske land er nærmest et unntak, og søstre fra Vietnam, Filipinene og Amerika har, slik regelverket nå er, ingen muligheter for å bli i Norge lenger enn fire år. Det er en uholdbar situasjon med tanke på den tiden det tar å tilegne seg språket og kulturen. Ordenssøstrene i Norge har alltid avspeilet sammensetningen i Kirken forøvrig, slik er det også i dag. Vi har i dag noen kongregasjoner som er rent filippinske og vietnamesiske, i tillegg skjer det ikke så sjelden at det melder seg klosterkandidater fra andre kontinenter. Det er per i dag vanskelig å ta imot kandidater og la dem prøve klosterlivet når de er her på begrenset tid. Søsterrådet har tatt dette opp på et møte i Justisdepartementet før jul og diskutert mulighetene for en endring i forskriftene med tanke på søstrenes situasjon. I skrivende stund avventes ennå svar på henvendelsen.

Sr. Anne Bente Hadland OP

Oslo: Ansatte i Akersveien kan puste fritt

Den katolske bispegården i Oslo, Akersveien 5, har de siste årene gjennomgått en bruksendring, da flere leiligheter er omgjort til kontorer, mange av dem for mer enn én ansatt. Resultatet er lyse og gode arbeidsforhold for staben, men manglende ventilasjonsanlegg har lenge vært et problem. For å få oksygen på kontorene har de ansatte ofte måttet åpne vinduene, noe som er lite energioekonomisk i vinterhalvåret.

Prosessen med å få et godt ventilasjonssystem på plass har vært mer langdryg enn ventet. Selve ventilasjonsjaktene har vært klare lenge, men det har vært nødvendig å styrke bærende konstruksjoner for å kunne montere et aggregat på taket. Noen bærende konstruksjoner var dessverre blitt

svekket av uaktsomt håndverk for en generasjon siden. Men i første halvdel av februar var arbeidet endelig i mål, og luftkvaliteten på kontorene er nå som man kan forvente på en moderne arbeidsklass.

HHØ

Narvik: Kristus Konge med nytt nettsted

Den katolske menigheten i Narvik har nytt nettsted. Menigheten har også for tidligere hatt nettsider, men disse har ligget nede en stund. Nå er nye sider oppe og går i et pent bloggformat. Den kan leses på narvik.katolsk.no. Kristus Konge er sammen med Vår Frue i Tromsø for tiden de eneste menighetene i Nord-Norge stift på nett.

St. Olav

Nuntius-besøk til Tromsø stift

I Vår Frue kirke i Tromsø

Etter at den apostoliske nuntius til Norden, Henryk Józef Nowacki, hadde avlevert akkrediteringsbrevene til statsoverhodene i hvert land og vært på introduksjonsbesøk i bispeddømmene i Norden, stod prelatene (Tromsø stift og Trondheim stift) for tur.

Dette førte ham til Tromsø 2.-7. mars 2013, hvor han møtte og bodde hos biskopen. Det ble offisielle møter med fylkesmann og ordfører. Enda viktigere var nok møtene med prester, søstre og legfolk. I sentrum stod søn-

dagens fullsatte høymesse i Vår Frue kirke i Tromsø med stor kirkekafe.

Siden 1932 har kongregasjonene Misjonærene av Den hellige familie vært viktigste bidragsyter til prestetjenesten i Nord-Norge. For tiden tjenestegjør fem prester fra kongregasjonen i stiftet. Misjonærenes ordensgeneral – som for tiden er pater Edmund Michalski MSF (for øvrig kjødlig bror av pater Marek Michalski MSF, sogneprest i Tromsø) – skal i løpet av sin seksårige periode som general visitere hele kongregasjonen. Hans kanoniske visitas i Tromsø stift falt sammen med nuntiusbesøket. Pater Michalski sa at han ser mange likheter (natur, klima og næring) mellom Nord-Norge og syd i Chile hvor hans medbrødre også virker.

Selv om Vatikanet ikke har underskrevet Svalbardtraktaten, engasjerte Den hellige stol seg så aktivt – på norsk initiativ – for å få til ordnede forhold på Svalbard for nøyaktig 100 år siden, at det ikke var unaturlig også å besøke Svalbard. Dette ble det første nuntiusbesøk på øygruppen. All katolsk aktivitet der er basert på godt samarbeid med Den norske kirke og sysselmannen. Med helikopter fra sysselmannen og storartet tilretteleggelse fra Svalbard kirkes side dro de besøkende til den polske forskingsstasjon i Hornsund, helt syd på Spitsbergen. I Svalbard kirke ble det også holdt messe, sågar med ca. 40 deltagere – til tross for at kun 4-5 var katolikker.

Besøkene i Tromsø ble avsluttet 6. mars med stor middag hos biskopen sammen med hele presteskapet.

Msr. Torbjørn Olsen/St. Olav

Kardinal John Onaiyekan på Norges-besøk

Fredag 1. mars ankom den nigerianske kardinal John Onaiyekan Gardermoen for et tredagers besøk i Oslo. Kardinalen ledet en interreligiøs og internasjonal delegasjon som skulle delta under Utenriksdepartementets konferanse om de humanitære konsekvensene av atomvåpen. Delegasjon

inngikk i et fellesprosjekt mellom Oslo katolske bispedømme (OKB) og Det europeiske religionslederrådet (ECRL). Konferansen samlet representanter fra mer enn 130 land. Den interreligiøse delegasjonen var den eneste i sitt slag og fikk en framtrekkende rolle under konferansen. Foruten kardinalen var det i delegasjonen en anglikansk biskop (og Hiroshima-overlevende) fra Japan, en reformert protestantisk kirkeleder, en sikhleder, en hinduleder og en muslimsk sjeik. Stein Villumstad, generalsekretær i ECRL, og Ingrid Rosendorf Joys, samfunnskontakt i OKB, tilrettela for delegasjonen.

Under atomkonferansen bidro kardinalen med et hovedinnlegg om «de humanitære konsekvensene av atomvåpen» samt deltok i et panel om «etikk i internasjonal politikk».

Kardinalen var hovedinnleder under OKB og ECRLs seminar om konflikten i Nigeria med særlig fokus på det religiøse aspektet. Under seminaret understreket kardinalen at selv om konflikten fulgte religiøse skillelinjer, var det ikke først og fremst religionen som førte til konflikten i Nigeria. Han betegnet den muslimske gruppen «Boko Haram» som en ekstremistgruppe, men tok til orde for interreligiøs dialog i møte med de utfordringene som finnes i hjemlandet. Kardinalen har bl.a. mottatt Pax Christi fredspris i 2012 for det interreligiøse arbeidet i Nigeria og flere ganger blitt nominert til Nobels fredspris.

Også media fikk sin bit av kaken under kardinalbesøket. Siden kardinal John besøkte Norge rett før han skulle i konklave i Roma og være med på valget av ny pave, var det en enorm interesse fra norsk media. Kardinalen ble intervjuet om alt fra pavevalg, krigen i Nigeria, atomvåpen, overgrepsskandalene i den katolske kirke, til hiv, aids & kondombruk, maktkamp i Vatikanet til interreligiøs dialog.

Kardinalen hadde også møter med norske kirkeledere, og den interreligiøse delegasjonen hadde møter med hele buketten av religiøse ledere i Norge.

Også St. Olav menighet fikk nytte godt av besøket. Kardinal John feiret flere messer i St. Olav kirke og i St. Joseph kirke.

De som fikk tilbringe tid med ham, forteller om en kardinal med en unik kommunikasjonsevne. Han utstråler omtanke for dem han møter, og ydmykhet i forhold til oppgaven som ventet ham i Roma.

Kardinal John Onaiyekan dro fra Oslo søndag 3. mars om kvelden, direkte til Roma for å samles med sine medkardinaler og til slutt velge en ny pave. Selv sa han at han ville gå inn i konklavet med et åpent sinn og et åpent hjerte, og satse på hjelp fra Den Hellige Ånd. Når St. Olavs leser får bladet i hånden, er antakelig pavevalget over, og vi vet hvem som skal sitte på Peters stol framover. Uansett utfall: godt valg, kardinal John!

Ingrid Rosendorf Joys

Interreligiøs delegasjon til Det hellige land

I februar i år reiste ledere fra de abrahamittiske religionene – jødedom, kristendom og islam – til Israel og Palestina. Dette er første gang en offisiell interreligiøs delegasjon fra Norge drar til dette området, som betyr så mye for de tre verdensreligionene.

Utgangspunktet for delegasjonsreisen er et ønske om å reise sammen og oppleve i fellesskap det som ligger som en utfordring i all dialog mellom jøder, kristne og muslimer, også her i Norge. Delegasjonen hadde ingen intensjoner om å kunne enes om de politiske utfordringene som finnes i Det hellige land, men ønsket å lære mer om konflikten, samt å få noen erfaringer sammen.

Reisen er et resultat av allerede gode dialogerfaringer fra Norge. Det er krevende å eksponeres for andres tro og meninger når de strider mot ens egne. Derfor var det viktig at gruppen som reiste, kjente hverandre godt.

Samfunnskontakt i OKB, Ingrid Rosendorf Joys, deltok i delegasjonen og understreker at delegasjonsreisen var krevende, men uhyre verdifull. «Det er interessant å oppleve at når vi ser det samme, ser vi ikke det samme, dvs. vi opplever, ser og hører det samme, men tolker det ulikt innenfor vår egen kontekst.» «Min forventning til turen var å få et innblikk i hvordan vanlige mennesker opplever hverdagen i Det hellige land, og erfare hvordan konflikten forvansker deres liv. Samtidig ønsket jeg at det at vi fikk denne

erfaringen sammen – jøder, muslimer og kristne – kunne føre til at vi snakker med ydmykhet om konflikten og løsningene, og med frimodighet om de menneskelige lidelsene. Jeg tror vi langt på vei oppnådde det.»

I det ukelange programmet reiste delegasjonen til Tel Aviv, Gaza, Jerusalem, Hebron og Betlehem. Gruppen besøkte blant annet Al Aqsa-moskeen, Klagemuren, Oljeberget, Getsemane, Gravkirken, Holocaustmuseet Yad Vashem, Abrahams grav og Fødselskirken i Betlehem. På reisen møtte delegasjonen jødiske bosettere i Hebron, muslimske og kristne organisasjoner i Gaza, religiøse ledere i Jerusalem og dialog- og forsoningsorganisasjoner i Israel og Palestina.

I Betlehem besøkte delegasjonen det katolske presteseminaret, hadde møter med biskopen og prestene, samt feiret messe i kirken.

Bildet viser f.v: Mehtab Afsar (Islamsk råd Norge), Senaid Kobilica (Islamsk råd Norge), Ervin Kohn (Det mosaiske trossamfunn), Ingrid Rosendorf Joys (OKB), Berit Hagen Agøy (Den norske kirke), Joav Melchior (Det mosaiske trossamfunn) og Faruk Terzik (Islamsk råd Norge).

Oslo katolske bispedømme

USA: Hundretusenvis marsjerte for det ufødte liv

Et rekordantall livsvernsaktivister marsjerte 25. januar gjennom Washington DC i den årlige «Marsj for livet». Årets marsj var ekstra spesiell, da den markerte at det er 40 år siden høyesterettsdommen i saken Roe v. Wade, som i praksis legaliserte abort i USA.

Tittelen for årets marsj var da også 40=55M: Anslagsvis 55 millioner aborter har blitt utført i løpet av disse førti årene.

De amerikanske livsvernaktivistene fikk endog støtte fra høyeste hold i Roma, da pave Benedikt noen timer før marsjen la ut følgende melding på

Twitter: «I join all those marching for life from afar, and pray that political leaders will protect the unborn and promote a culture of life.»

Blant talerne var blant annet den tidligere republikanske presidentkandidaten Rick Santorum, hvis yngste datter lider av en sjelden genfeil kalt Trisomi 18 – Edwards syndrom.

Marsjen ble innledet med Den amerikanske bispekonferansens årlige bønnegilie for livet, i nasjonalhelligdommen Den uplettede unnfangelse i Washington.

Kardinal Sean O'Malley av Boston sa i sin tale at abort «ikke er et nødvendig onde, det er simpelthen et onde».

– Det er ingen tvil om at det neste store angrep på Livets Evangelium vil komme fra dem som jobber for legeassistert selvmord og eutanasi. Det samfunnet som tillater foreldre å drepe sine barn, kommer til å tillate at barn dreper sine foreldre, sa kardinal O'Malley.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 28. januar

Syriske kristne presses av islamister

– Kristne i Syria lider i likhet med resten av befolkningen, alawitter og sunnimuslimer. De har imidlertid ett ekstra problem: spredningen av islamsk ekstremisme som risikerer å forvandle landet til et nytt Irak.

Dette sier Issam Bishara, regionsdirektør i Catholic Near East Welfare Association (CNEWA), en misjonsorganisasjon for de østlige kirker direkte under Den hellige stol, til AsiaNews. Bishara viser til Homs og Qusayr, byer hvor islamistene har hatt helt eller delvis kontroll, og kristne fordrives fra sine hjem.

I borgerkrigens tidligste faser tok mange tilflukt i Syrias kystbyer – tidligere omtalt som «den kristne stripen». Men etter hvert som krigen spredte seg og islamistiske ekstremistgrupper ble mer aktive i felten – særlig Al-Nusrafronten – «er disse byene nå nesten

folketomme, men det er tusenvis av familier som var tvunget til eller selv valgte å bli værende, grunnet farene ved å reise til Libanon».

Handelsboikotten gjør det svært vanskelig å nå frem med nødhjelp, sier Bishara. CNEWA jobber derfor tett på lokalkirken. Ulike ordenssamfunn og prester fra Det gresk-ortodokse patriarkatet er – i tillegg til enkelte representanter for internasjonale organisasjoner – de eneste som kan arbeide i disse områdene. Prestere og ordensfolk står ofte ansikt til ansikt med svært dramatiske hendelser som summariske henrettelser, mishandling og kidnappinger utført av utenlandske jihadister for penger – aksjoner som i hovedsak rammer den kristne minoriteten.

Misjonsorganisasjonen hjelper i øyeblikket rundt 3000 familier: 300 i kystbyen Tartous gjennom klosteret til Søstrene av Den gode hyrde, samt 1000 familier i Wadi al Nasara, stedet som kalles «De kristnes dal». Disse familiene beskyttes av Det gresk-ortodokse patriarkatet og Den katolske kirke. Sunni-dominerte Homs er blant byene som er hardest rammet av borgerkrigen. Så mange som 800 ortodokse og katolske familier har allikevel blitt værende. Disse betjenes av jesuitter og Søstrene av Den gode hyrde. De samme søstrene og Det gresk-ortodokse patriarkatet hjelper rundt 600 kristne familier i hovedstaden Damaskus. I den nordlige byen Hassake hjelper vincentianerne over 1200 fordrevne kristne.

I tillegg til de 3000 familiene i Syria kommer tusenvis av flyktninger som ved krigens begynnelse valgte å forlate landet til fordel for Libanon.

– I begynnelsen fant de et midlertidig fristed hos venner og slektninger, mens de håpet på en snarlig hjemkomst, sier Bishara. Men ikke overraskende har situasjonen blitt sterkt forverret de siste månedene, og håpet om å vende hjem til sine kjære sviner dag for dag.

– De er ikke berettiget til bistand siden de bor utenfor flyktningleirene, og deres verter kan ikke fortsette å ha dem boende. Hva vil skje med disse menneskene i de neste månedene? spør representanten fra CNEWA.

Den pavelige hjelpeorganisasjonen støtter nå rundt 1000 fordrevne kristne familier i Libanon med klær mat og andre nødvendigheter.

– Dessverre øker behovet dag for dag, og vi er de eneste som tilbyr denne

typen hjelp. Vi frykter at vi ikke klarer å hjelpe alle som ber om det. Derfor er vi avhengig av støtte fra vestlige land og fra alle katolikker som ønsker å hjelpe disse menneskene – i deres ansikter ser vi den lidende Kristus, avslutter Issam Bishara.

Caritas' nødhjelpsarbeid i Syria kan støttes via www.caritas.no.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 29. januar

Ny kaldeisk patriark: Kirken en brobygger mellom kristne og muslimer

Den nylig valgte patriarken av den kaldeiske kirke, Louis Raphaël I Sako, sier i et intervju med AsiaNews at det er svært vanskelig å danne sekulære stater i dagens muslimsk land, grunnet «et

negativt og nedsettende bilde av den sekulære stat».

Patriark Louis Raphaël I Sako har allikevel et håp om at den gamle kaldeiske kirke kan fungere som brobygger mellom kristne og muslimer i Irak. Under et nylig møte med pave Benedikt skal de to kirkelederne ha diskutert i detalj de interreligiøse utfordringene i et konfliktylt Irak. Sunnier har den siste tiden gjennomført massedemonstrasjoner i protest mot det de mener er diskriminering fra den sjia-dominerte regjeringen i Bagdad. Januar var også, ifølge AFP, den blodigste måneden i Irak siden september i fjor og krevde 246 menneskeliv.

Kristnes emigrasjon fra landet er veldokumentert, og kun en uke før han ble valgt til patriark, kom Sako med en innstendig bønn til vestlige kristne om hjelp til å sikre kristendommens fremtid i Midtøsten. Disse kirkene «med apostolisk opprinnelse fortjener tilstrekkelig støtte fra den universelle Kirke i sitt kall til fellesskap og vitne», sa han da.

Den 64-årige patriarken omtaler situasjonen som «kritisk», men lover allikevel å jobbe for en bærekraftig kristen tilstedeværelse.

Sako blir altså ikke arbeidsløs med det første. Blant toppsakene på agendaen er også det han kaller «kaos-tilstanden» i dagens kaldeiske liturgi, hvor manglende retningslinjer fører til

at messen feires svært ulikt fra sted til sted. Reform og fornyelse av liturgien blir derfor en viktig prioritering for den ferske kaldeiske patriarken.

Den kaldeisk-katolske synoden i Roma valgte Louis Raphaël Sako til patriark den 31. januar, et valg som umiddelbart ble stadfestet av Benedikt XVI.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 7. februar

Pavelig biograf: – Har aldri sett ham så utmattet

Den tyske journalisten Peter Seewald, som har gitt ut flere intervjubøker med pave Benedikt, sier at paven fremsto svært svekket under deres siste møte i desember.

– Hørselen var svekket, han var blind på det venstre øyet, og han hadde blitt tynnere, skriver Seewald i det tyske ukemagasinet Focus.

– Kroppen hadde blitt så tynn at skredderne slet med å holde tritt med tilpassede klær ... Jeg har aldri sett ham fremstå så utmattet, så utslitt, skriver Seewald, som jobber med en biografi om pave Benedikt XVI.

På spørsmål om hva som kunne ventes av hans pontifikat i fremtiden, skal Benedikt ha svart: «Fra meg, ikke mye nå. Jeg er en gammel mann og har mistet min styrke. Jeg tror jeg har gjort nok.»

Det var i intervjuboken med Seewald fra 2010, *Verdens lys: Paven, Kirken og tidens tegn*, at Benedikt første gang åpnet for muligheten til å abdisere dersom han «fysisk, psykologisk og åndelig ikke lenger er i stand til å ivareta embetets plikter».

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 19. februar

Kardinal O'Brien går av og beklager

Den skotske kardinal Keith O'Brien trakk seg den 25. februar som erkebiskop av St. Andrews og Edinburgh. O'Brien gjorde det også klart at han ikke ville delta i konklavet i mars for å velge pave Benedikts etterfølger.

O'Brien fylte 75 år den 17. mars og måtte da i henhold til kirkeretten ha innlevert sin avskjedssøknad. Pave Benedikt XVI har akseptert avskjedssøknaden med henvisning til denne paragrafen, meldte Vatikanradioen. Ifølge Vatikanets opplysninger er pavens innvilgelse av avskjedssøknaden datert 18. februar.

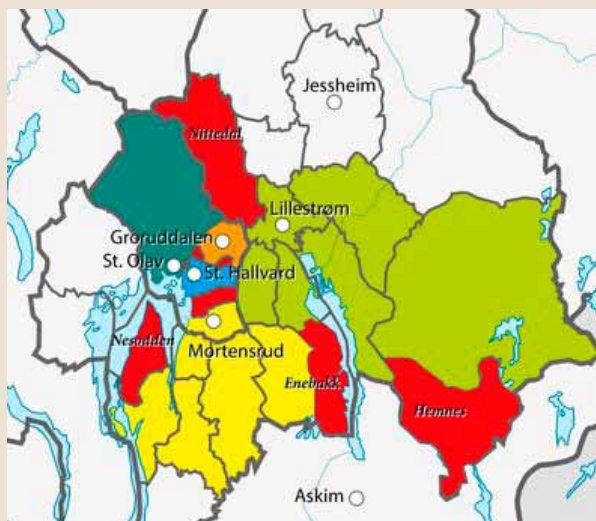
O'Brien er blitt kritisert i britiske media på grunn av «upassende oppførsel» overfor fire prester, hvorav én senere har forlatt presteembetet, på 1980-tallet. Kardinalen avviste først anklagene, men sendte senere ut en erklæring der han beklager og ber om tilgivelse fra dem han har støtt og sier han «til tider ikke har opprettholdt den seksuelle atferd som ventes av meg som prest, erkebiskop og kardinal». Han sier også at han i fremtiden ikke kommer til å ha noen offentlig rolle i Kirken i Skottland.

Kathpress / Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 25. februar (pe)/St. Olav

Les på www.katolsk.no

- Biskop Grgic' brev til pave Benedikt.
- Biskop Eidsvigs preken i takksigelsesmessen for pave Benedikts pontifikat.
- Biskop Eidsvigs preken i requiem-messen for kardinal Józef Glemp.

Nytt sogn i Groruddalen

Biskop Bernt Eidsvig av Oslo opprettet med virkning fra den 15. mars 2013 et nytt sogn i bispedømmet. Det nye sognet vil omfatte omtrent hele det området som vanligvis kalles Groruddalen. Sognet stilles under beskyttelse av St. Johannes apostel og evangelist. Menighetsopprettelsen skjer uavhengig av en eventuell bruk av Bredtvet kirke. Sognets nøyaktige grenser har vært ute

til høring og er ikke fastlagt idet denne utgaven av St. Olav går i trykken.

Melding fra Oslo katolske bispedømme 18. februar/St. Olav

Fine evangeliseringsdager i Fredrikstad

I anledning Troens år arrangeres det evangeliseringsdager i flere menigheter. Dagene ledes av sr. Anne Bente Hadland og p. Arne Kirsebom. Den 21.–24. februar var turen kommet til Fredrikstad. Menighetsrådets ordfører, Anne Grete Leguina, forteller til St. Olav kirkeblad at sognepresten i tiden før evangeliseringsdagene kom med en sterk oppfordring både til menighetsråd

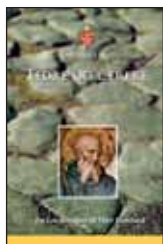
og til representanter for de menighetens nasjonale grupper, sakristaner og kateketer om å delta. Oppfordringen hadde sin virkning, for mellom 30 og 35 personer fra mange ulike grupper var med på dagene, som inneholdt foredrag, messe, bønn og sosialt samvær med god mat. Spesielt gledelig var det at en gruppe irakiske katolikker deltok på dagene, så foredragene ble oversatt til arabisk.

Under søndagens høymesse byttet representanter fra ulike grupper på å bære et nylaget kors som ble hengt opp utenfor kirken, hvor det skal henge til avslutningen av Troens år. Dagene ble avsluttet med kirkekaffe og takketalere til sr. Anne Bente og p. Arne. Det hele var «givende for både hode hjerte og ånd.» konkluderer Anne Grete Leguina.

St. Olav

Paven om arven, bakover

Benedikt XVI

Fedre og lærere –

fra Leo den store til Peter Lombard

St. Olav forlag 2012

275 sider, 198 kr

Pave Benedikt XVI løfter frem noen av middelalderens største teologer, og den rike åndelige arven de har etterlatt Kirken.

Denne serien med katekeser er en gullgrube. Paven kombinerer sin teologiske innsikt med nysgjerrigheten på de store teologene. Han løfter frem den åndelige åren som de store lærerne var en del av. Dette gjør han dels biografisk, ved å lese personlige brev og andre tekster fra lærerne, og dels teologisk, ved å kommentere deres ideer i prekenes og andre teologiske verk.

Nært på. Vi kommer nært innpå disse menneskene og skimter personene bak de store navnenes glans. De er ikke lenger bare lysende teologer, men vanlige mennesker som var utsatt for de samme impulser som oss i dag. Han viser hvordan flere av de store teologene også var politiske mennesker, som lot sitt engasjement for evangeliet prege deres forståelse av samfunnet. Flere av dem åpnet for kulturelle tilnærminger, og arbeidet for ikke-vold, dialog og forsoning på en tid da disse fenomenene var langt fra de honnrordene de har blitt i dag.

Paven får også frem den enorme betydningen den monastiske bevegelsen har hatt for den europeiske sivilisasjon og kultur, ikke bare åndelig, men også når det gjaldt å bevare den kulturelle arven. Den virkelighet som vi kaller Europa, ble til i tomrommet etter den politiske enheten Romerriket representerte.

Kirken var helt sentral i dannelsen av denne nye åndelige og kulturelle virkeligheten. Slik ser vi tydelig den posisjonen Kirken har hatt når det gjelder å konservere både teologi og den rike antikke kulturarven. De store teologene og pavene var svært bevisste på dette. De så det som munkenes oppgave å utdanne sitt intellekt, bl.a. ved transkripsjon av eldre håndskrifter slik at disse kunne traderes videre.

Her er lite fiendetenkning: Både vitenskapenes nyvinninger og «sekulære» kulturelle midler kunne nyttes i menneskets søken etter Gud. I dette ser vi egentlig en radikal forståelse av inkarnasjonen: Gud var blitt menneske, og i en bred forståelse betydde dette at Gud også hadde helliggjort menneskets evne til å foredle intellektet og sine kunstneriske evner. Vi snakker om kristologi i praksis her, og resultatet er en sann humanisme, overraskende frisk.

Bønnen. En annen rød tråd hos de store teologene er bønningen som fenomen, bærende element og kristen atmosfære: Salmenes bok presenteres som den nødvendige føde for alle troende. Bønnen er et *modus vivendi*, en tilstand som alle kristne er kalt til å leve ut og i. Det handler om å lytte, om nærhet og dialog med Gud: Gud er ikke en fjern hypotese som skal forklare verdens opphav, men er tilstede i ethvert menneskes liv med et sterkt ønske om fellesskap og dialog.

Boken er rett og slett trosstyrkende, dette er en håndbok i apologetikk. Paven viser at disse fedre, lærere og paver bar på en evangelisk visdom som også er aktuell i dag. For de av oss som søker å oversette troen vår til et engasjement i verden – kulturelt, politisk, etisk –, er den også et skattkammer. Med pavenes tilbakeblikk får vi hjelp til å se fremover.

*Eskil Skjeldal
(tidligere trykket i Vårt Land)*

Om å tenke før man snakker

Bjørn Are Davidsen

Svar på tiltale

Lunde forlag 2012

349 sider, 245 kr

Religion i sin alminnelighet og kristendom i særdeleshet er stadig et hett debatttema i media, rundt lunsjbordet på jobben eller blant venner.

Davidsen gir en grundig innføring i en av de mer sentrale strømningene i dagens diskusjon. Den handler ikke direkte om politikk og moral, som vi kanskje er mer vant med fra pressen, men om selve grunnlagsspørsmålene i kristendommen: Hva kan vi si om Gud – hva kan vi tenke om Gud? Hvilke grunner har vi for å tro?

Mange av disse spørsmålene er kommet opp i møte med de såkalte «nye ateistene» anført av forfattere som Dawkins, Hitchens, Harris og Dennett, bare for å nevne noen som knyttes til svært godt selgende bøker. I tillegg har noen av mytene rundt religion og kristendom fått en renessanse i populærkulturen anført av Ban Brown og filmene basert på hans bøker.

Kort fortalt og veldig forenklet går innendingene ut på at Gud og religion ikke lenger har noe plass i en vitenskapelig verdensforståelse. Gud må bevises på linje med andre kjensgjerninger. Andre gjør kort prosess og mener at religion ikke bare er tom og meningsløs, men direkte farlig, ja i historisk perspektiv selve «roten til alt ondt». Som moderne mennesker, skal vi tro eller vite, tenke selv eller underkaste oss autoriteter?

Rasjonalitet. Naturvitenskapelig metode settes opp som ideal for all argumenta-

sjon, og ateisme påberoper seg enerett på rasjonalitet. Midt i debatten bryter Davidsen inn og spør om bildet er så enkelt og entydig. Han jobber seg grundig og møysommelig mot sin konklusjon: Det er tvert imot kristendommen tuftet på sin jødiske arv som danner det tankemessige (filosofiske) og kulturelle grunnlaget for rasjonell tenkning, studier av naturen og tro på allmenngyldige moralske normer. Helt sentralt står troen på en rasjonell skapergud som skaper en god og ordnet verden. C. S. Lewis sammenfatter det omtrent slik: «Mennesket ble vitenskapelig fordi det forventet en lov i naturen, og det forventet en lov i naturen fordi det trodde på en lovgiver.»

Davidsen tar oss med på en guidet tur gjennom utallige debatter i bøker og media, ikke minst blogger o.l. Det er typisk for denne sammenheng at sosiale medier på internett har vel så stor betydning som faglige artikler. Inngrodde påstander om kristendommen og dens historie konfronteres med fakta og kommer mildt sagt dårlig ut.

Vi får svært interessant oppklaringer, og det er en vekker å se hvor mange myter og selvfølgeligheter som passerer uimotsagt selv i seriøse publikasjoner. Konkrete spørsmål og argumenter som rettes mot tro presenteres og drøftes, for eksempel: forholdet mellom fri vilje og Guds allvitenskap, om religion fører med seg noe godt for menneskene eller om religion har noe å bidra med i moralspørsmål, lidelsens eller det ondes problem samt problematiske tekster og gudsbilder i Det gamle testamentet.

Helhetsforståelse. Det blir også viet stor plass til å forklare hva gudsbevis er, hva som er deres rolle i filosofi og teologi, og ikke minst hva de *ikke* er. Vi får en oversikt over noen av de mest sentrale argumentene og ved å følge dem se hvor langt tanken og fornuften kan lede oss. Men vi blir heller ikke spart for kritikken og karikaturene. Davidsen forklarer et viktig prinsipp: Gudsbevisene og andre argumenter for Guds eksistens eller kristendommens troverdighet, står ikke alene. Vi leter forgjeves om vi håper på å finne det ene, endelige og ugjendrivelige Argumentet. Det handler heller om helhetsforståelse – og ikke en hvilken som helst sammenrasket helhet. Det avgjørende er om virkelighetsoppfatningen og livssynet som presenteres, henger sammen (er

såkalt koherent). Henger det på grep? Er det en meningsfull, troverdig og fruktbar helhet? Davidsen viser at det ikke bare er rasjonelt å tenke om Gud, men at denne refleksjon har bidratt til å danne det tankemessige bakteppe for den vestlige kulturs og vitenskapenes utvikling.

Men frykt ikke! Teksten er ikke tung. Mer enn en lærebok er det et aktuelt og tildels krast innlegg i den pågående debatten, og tonen er da heller ikke fri for glimt i øyet. Det er noe av bokens styrke, men også en mulig svakhet. Mye av argumentasjonen er knyttet til konkrete forfattere og bøker. Spesielt Dawkins og hans bestselger *Gud, en vrangforestilling* blir plukket i stykker. Men selv om boken tar opp konkrete dagsaktuelle spørsmål, klarer Davidsen å løfte argumentasjonen opp på et mer prinsipielt nivå, og ikke minst gjennom rikelige henvisninger gir han oss ammunition for lang tid fremover.

Debattklima. Boken er like mye et oppgjør med selve debattens metode og tone. Selv om vi diskuterer Gud og religion, fritar det ikke debattantene – hvilken side de enn er på – fra å sette seg grundig inn i materialet, og her er boken en hjelp til å tenke før en snakker.

Sr. Katarina Pajchel OP

Et oppslagsverk for Kirkens liv

Scott Hahn

Livgivende tegn –

40 katolske skikker og deres bibelske røtter

St. Olav forlag 2011

287 sider, 329 kr

Som katolikker kan vi integrere troen i omtrent alle aspekter av våre liv; fra ting vi har i huset til hvordan vi ferier de store høytidene, fra å be før vi spiser til å skrifte våre synder, til og med kroppsholdningen vår kan være et tegn

til Guds ære. Boka *Livgivende tegn* forklarer nærmere 40 av Kirkens tradisjoner og fromhetsøvelser og er et godt oppslagsverk for enhver katolikk.

Den katolske kirke er utrolig rik på tradisjoner, skikker og ritualer. Gode vaner, som å gå i messen hver søndag, knele foran alteret eller gjøre korsets tegn, kan være nærmest automatiske. Ved livets viktige begivenheter, som dåp, konfirmasjon, giftemål eller begravelse, har Kirken og dets ritualer en selvfølgelig rolle. Andre skikker er mer ukjente for oss. Har du for eksempel vært på retrett, gjør du en daglig samvittighetsransakelse eller vet du hva et skapular er? I *Livgivende tegn* ser Scott Hahn nærmere på 40 av Kirkens tradisjoner og fromhetsøvelser og viser oss at de utgjør tegn på en levende tro som kan fylle livet til randen.

Kirkens tro og vår personlige tro går hånd i hånd, og denne boka viser oss hvor mange midler og veier vi faktisk har for å nærme oss Gud. Med Jesu eget trosliv som eksempel har Kirken utviklet en rekke metoder for å vise vår troskap til Gud, oppleve hans nåde og kjærlighet, samt pleie vårt forhold til ham. Boka til Scott Hahn er som et dykk ned i Kirkens rikdom og beskriver hvordan den enkelte katolikk kan finne veien til omvendelse eller leve nært til Gud hver eneste dag og i alle stadier av livet. Den er absolutt verdt å ha i bokhylla og verdt å lese litt og litt og om igjen.

Kristina Elizabeth Voigt
(tidligere trykket i *Credimus*)

Per Kværne og Anne Helene Utgaard (red.)

Hellig uro

Emilia 2012

263 sider, 250 kr

«Det er imidlertid vår overbevisning at det nettopp er gjennom uro, bevegelse, fornyelse og reform at kirkens vei mot marginalisering kan stanses og kirken

igjen bli i stand til å forkynne Jesu glade budskap ikke bare for de 'praktiserende', men for alle mennesker.»

Konsilets intensjoner. Sitatet er hentet fra det innledende essayet i antologien *Hellig uro. 50 år etter Det annet vatikankonsil*, redigert av p. Per Kværne og Anne Helene Utgaard. Genremessig ligger antologien nærmest debattboken. I tillegg til innledningen består boken av til sammen ti essays, som alle i ulik grad og på ulike måter retter et kritisk søkelys på tilstanden i Den katolske kirke. Den grunnleggende påstanden er at Kirken «er i bevegelse bort fra konsilets intensjoner», og følgelig befinner seg i en dyp vedvarende krise. Ifølge redaktørene er dette mye takket være Kirkens styringsform, der paven har det siste ordet. Særlig under pontifikatene til Johannes Paul II og Benedikt XVI er konsilets intensjoner blitt motarbeidet og til dels reversert.

Lars Roar Langslet berører også denne tematikken i sitt bidrag til boken. Langslet er et viktig norsk tidsvitne til Vaticanum II, og det er interessant å lese om den spente forventningen til hva konsilet ville komme til å bety. Han skriver også om ulike «mediestormer» som Kirken har vært i de siste årene og har taklet på en amatørmessig måte, hvorav den som fulgte i kjølvannet av opphevelsen av ekskommunikasjonen av de fire såkalte SSPX-biskopene, kanskje var den mest intense. Selv om det nok kan gis gode grunner til å gå hardt ut mot denne grupperingen, er det ufint av Langslet å ty til søppel som metafor i sin karakteristikk.

Madeleine Fredell OP skriver innsiktsfullt, om enn kanskje noe tendensiøst, om viktigheten av å myndiggjøre lekfolket i Kirken. Mange vil nok være enig med henne i at det var et viktig resultat av Det annet vatikankonsil at lekfolkets rolle i Guds folk ble styrket og gitt mer oppmerksomhet.

Modernisering. Listen over alt som er galt med Kirken ifølge bidragsyterne til *Hellig uro*, er likevel lang som et vondt år. Medisinen som foreskrives er derfor en dyptgripende «modernisering» av Kirken nærmest på alle plan. Siden så å si alt det forfatterne hevder er galt med Den katolske kirke, er innført for eksempel i Den norske kirke, kunne konklusjonen fra forfatterne side

vært slik: Den katolske kirke burde bli som Den norske! Hvorfor trekkes ikke denne opplagte konklusjonen i boken? Kan det ha med det å gjøre at Den norske kirke, i likhet med andre liberale protestantiske kirker, har en betydelig større grad av sviktende oppslutning enn Den katolske? Det er ikke opplagt at «modernisering» er en vei ut av marginalisering (jf. sitatet øverst).

«Man behøver ikke være hegelianer for å hevde at i menneskehetens historie tar fremskritt ofte form av dialektiske bevegelser», skriver Ladislav Orsy SJ i det som er antologiens klart mest interessante tekst. Dette er det ikke vanskelig å slutte seg til, men en slik dialektisk innsikt kan i forbindelse med Det annet vatikankonsil like gjerne tas til inntekt for en vektlegning av kontinuitetens hermeneutikk som bruddets.

Samlet sett virker det som boken henvender seg til lesere som allerede i utgangspunktet deler forfatterne analyser. Den hadde blitt atskillig mer interessant og argumentativt troverdig hvis forfatterne ikke hadde vært fullt så sikre i sin sak og også hadde tatt seg bryet med å diskutere med dem som har alternative analyser å komme med.

Olav Hovdelien

Torkel Brekke

Hva er fundamentalisme

2. utgave

Universitetsforlaget 2012

154 sider, 179 kr

I skrivende stund er den gamle konflikten mellom protestanter og katolikker i Nord-Irland blusset farlig opp igjen, mens palestinske okkuperanter er fordrevet fra Gaza-stripen av israelske styrker. Dette konfliktbakteppet viser dessverre at nytugaven av Torkel Brekkes bok om fundamentalisme, som

første gang kom 2007, fortsatt er svært aktuell. Brekke (f. 1970) er orientalist og religionshistoriker med doktorgrad fra Oxford og professor ved UiO. *Hva er fundamentalisme* er en nøktern populærvitenskapelig innføring i et fenomen som grenser inn mot ekstremisme og fanatisme.

Definisjon. Brekke viser i kapittelet med den humoristiske tittelen «Helsefundamentalister og andre fanatikere» at begrepet fundamentalist brukes om en person med sterk overbevisning og ikke i seg sier noe om hva vedkommende er engasjert i.

Han knytter fundamentalisme definitivt til en forvitring av religiøs autoritet innenfor jus, vitenskap, politikk og familieliv som har funnet sted de vel 170 siste år. Brekke sier innledningsvis: «Fundamentalisme er religiøse gruppers aktive motstand mot den forvitring av religiøs autoritet i både privat og offentlig liv som har funnet sted fra omkring 1850 som følge av nasjonalstatens sekulariserende effekter på samfunn over hele verden.» 1850-tallet er valgt som et vannskille på grunn av debatten om Charles Darwin og moderne evolusjonsteori som da begynte.

Distinksjon. Brekke skiller skarpt mellom modernitet og modernisme – modernitet står for de teknologiske og organisatoriske egenskaper ved moderne samfunn, mens modernisme betegner de rådende ideologier som vitenskapsoptimisme, sekularisme og humanitet. Det er altså mulig å være anti-modernist uten å være mot moderne teknologi.

Han vil ikke definere begrepet fundamentalisme for snevert og forbeholdt det for kristne grupper, selv om det historisk hørte hjemme der. Det befriende ved Brekkes lille og lett tilgjengelige bok, er at han er så god på klare og enkle definisjoner. Som denne: «Jeg insisterer på å skille mellom mål og midler. Fundamentalisme handler om bestemte religiøse mål for samfunnet. Terrorisme handler om voldelige, ulovlige midler.»

En slik edruelighet i omgang med sentrale begreper gir i hvert fall meg et aldri så lite håp om en bedre verden.

Steinar Wiik

Fordommene abdiserer ikke

Bjørn Are Davidsen

Nyheten om at Benedikt XVI valgte å gå av, ble på mange måter en test av vinklinger. I ettertid er det vanskelig å si at spesielt mange bestod testen.

Gjennomgangstonen i media var ikke akkurat positiv. Og det handlet ikke direkte om fillesaker når vi fikk høre at Joseph Ratzinger var sent ute med å ta avstand fra Holocaust eller beskyttet prester anklaget for overgrep.

Granskende journalistikk? Nå trenger man ikke være protestant for å forstå at media ønsker å være kritiske overfor en viktig institusjon som Den katolske kirken. Det er også forståelig at mange kan reagere på en pave som ikke fremstår spesielt moderne og mistenkes for unnfalleshhet overfor alvorlige overgrep. Men det er forskjell på granskende journalistikk og vitser om bekledding, for ikke å si å beskyldte paven for overgrep mot korgutter. Eller motsatt, spørre om den neste paven er motstander av pedofili, slik noen gjorde på Facebook avgangsdagen 11. februar.

Stemningen ble ikke bedre da programlederen for *Aktuelt* på NRK2 samme kveld hevdet at Ratzinger hadde vært «sent ute med å ta stilling til Holocaust», til «å ta skikkelig avstand fra hva som skjedde der».

Holocaust. Nå er det kanskje ikke underlig å tenke at tyskere som vokste opp under krigen, ikke ville ta avstand fra Hitler. Men like fullt er det mange eksempler på det motsatte, som med den unge Ratzinger. Hans far var politimann og nazimotstander, og familien måtte flytte flere ganger. Selv om han som alle tyske barn var pålagt å delta i Hitlerjugend, ba han om å bli strøket av listene og nektet å delta på møter, uten at vi bør legge for mye heroisk i dette. Det forhindret i hvert fall ikke at han ble

tvangsinnrullert i et luftvernsskyts som 16-åring, for så å desertere i april 1945. Vi finner uansett ingen kilder til at han støttet Hitler og eller nølte med å akseptere realiteten av Holocaust.

Hvor stammer så ryktet fra? Antagelig er det en misforståelse av en episode fra 2009 knyttet til *Pius X-brorskapet*, en gruppe biskoper som var ekskommunisert fordi de var illegitimt bispeviet.

I arbeidet med å få disse tilbake i folden, viste det seg at én av biskopene, Richard Williamson, hadde et svært problematisk syn på Holocaust. Han hevdet at ingen jøder ble drept i gasskamre, selv om kanskje et par hundre tusen døde i leire. Dessverre var ikke paven briefet om medieavsløringene av uttalelsene og ville handlet annerledes om han hadde vært kjent med dem.

Siden det var samme grunn til ekskommunikasjon for alle biskopene, ble de behandlet likt. Da så Williamsons uttalelser ble kjent, ble det stilt krav om å trekke dem tilbake for at neste steg i forsoningen med Kirken skulle være mulig. Ikke noe sted forekom en godkjennelse av Williamsons standpunkt, og han er den dag i dag ikke forsonet med Kirken.

Overgrepssakene. Hva så med overgrepssakene? Viste ikke Ratzinger for stor unnfalleshhet, både før og etter han ble pave?

Ja, kanskje det, men spørsmålet er samtidig litt meningsløst. Ingen av oss kan med hånden på hjertet si at vi ikke kunne ha gjort mer ved noen anledning. Men til tross for at tunge akademikere som Ratzinger sjelden er handlekraftige ledere, gjorde han muligens mer enn noen for å bekjempe fenomenet og få straffet de skyldige. Flere enn katolikker kan dermed stusse når det motsatte hevdes, siden så mange av påstandene er tilbakevist eller ikke godt nok underbygget.

For det mangler ikke sterke og klare uttalelser i media de seneste årene, verken om Ratzinger spesielt eller katolske prester i sin alminnelighet. Reaksjonene Kirken har møtt i forbindelse med overgrepssaker i Norge, førte da også til at Human-Etisk Forbunds avis *Fri Tanke* 8.4.2010 kalte dem for moralpanikk:

«Det som kjennetegner en moralpanikk-bølge, er for det første at problemer som

har eksistert i lang tid, blir rekonstruert i mediene som 'helt nye'. Dernest blir all statistikk overdrevet og fordreid, slik at det skal framstå som om problemene har økt veldig i den siste tiden.»

Dermed har mange inntrykk av at pedofili er mer utbredt blant katolske prester enn i andre grupper. At dette nok ikke er realiteten, slik den ikke-katolske historikeren Philip Jenkins har argumentert for bl.a. i artikkelen *The Myth of the Pedophile Priest*, synes vanskelig å formidle. Noe som både bæres oppe av og bidrar til å styrke en bevisst eller ubevisst antikatolsk tendens i media. Og en offentlig samtale blir sjelden god hvis fordømmer bestemmer mer enn fakta.

Nå betyr ikke slike generelle betraktninger at alle anklager er overdrevne. Men skal man uttale seg med tyngde om konkrete saker, må man vise til gode kilder.

Feilbarlig pave? Men hvis nå paven faktisk har gjort alvorlige feil? Vil ikke det bety at Kirken taper troverdighet? Er det ikke Den Hellige Ånd som peker ut paven?

En kardinal svarte på dette i forrige årtusen med at Ånden heller «opptrer som en god veileder, og gir oss stort spillerom og frihet uten helt å forlate oss. Vi bør forstå Åndens rolle på en langt mer romslig måte, ikke at han dikterer kandidaten vi bør stemme på. Muligens er det eneste vi kan være sikre på, at valget ikke kan bli fullstendig fiasko».

Når han kunne si det på denne måten, var det rett og slett fordi det «er altfor mange tilfeller av paver som Den Hellige Ånd avgjort ikke ville ha valgt!»

Bør ikke en god katolikk vise mer respekt for paven enn som så? Mulig, men man kan tydeligvis likevel nå langt siden den som sa dette på bayersk TV i 1997, var daværende kardinal Joseph Ratzinger.

Bjørn Are Davidsen er sivilingeniør, har skrevet flere bøker og blogger på dekodet.blogspot.com. Han er medlem av Den norske kirke og foreningen Skepsis.

Renoveringsprosjekt

Lunden kloster i Oslo – episode to

Sr. Maria Thomas OP

Det er på tide med en oppdatering angående Lunden klostrens renoveringsprosjekt, som startet i 2009 med drenering og isolering av klosterets grunnmurer. Det ble da utført et meget omfattende arbeid, avsluttet rett før jul i samme år. Hva har hendt siden?

Til tross for at det ikke var søstrene selv som kjørte gravmaskiner og lastebiler i 2009, ble vi allikevel involvert siden vi hadde gravmaskiner på alle kanter rundt hele huset i flere måneder. Vi var derfor ikke forbauset over å trenge en «hvileperiode» i forhold til renoveringsprosjektet etter denne sommeren og høsten 2009.

Etter at grunnmurene var isolert, ble neste avsnittet i prosjektet planlagt, nemlig renovering av klosterets tak.

Vi hadde innhentet en oversikt fra arkitekten, men ble fort klar over at vi aldri ville klare å samle inn så mye penger som ville være nødvendig til å isolere og legge på nytt bl.a. hele skifertaket. Vi måtte derfor begrense oss til det som var mest presserende, nemlig å fornye takappen over hele klostergangen og kjøkkenfløyen og å legge på nytt en del av skifertaket ved klokketårnet. Dette arbeidet skulle utføres i 2012.

Bad til besvær

Samtidig dukket det opp et problem med et av baderommene i gjestefløyen. Baderommet ligger rett over klosterets sakristi, og det hendte ofte at vannet fra baderommet rant ned i sakristiet – og «selvfølgelig» inn i skapet med messehagler! Vi kunne umulig fortsette slik i det lange løp.

Taket ved begynnelsen av renoveringen.

Vi hadde over flere år renoverert noen baderom i klosteret, og nå var det på tide å gjøre noe med akkurat dette rommet – i det minste skulle badekaret skiftes ut med et dusjkabinett. Som vi ganske riktig kunne gjette, lå alle inntaks- og avløpsrør under taket i sakristiet, og plass til et dusjkabinett var det heller ikke i rommet.

Vi konstaterte fort at her måtte det en totalsanering av hele badet til for å oppnå et godt resultat etter dagens krav, spesielt når det gjelder rør og isolering med membran. Først trodde vi at rørleggerarbeidet kunne utføres med

oss denne gangen også. Det krevde mye tillit til Guds forsyn å sette i gang arbeidene. Anbudene lå på bordet – vi sa ja, og taket ble renoverert allerede før sommeren. Det passet meget godt at det var en periode med fint og tørt vær akkurat da.

Sakristi

I slutten av juni kom en av sjefene i et stort polsk firma for å planlegge sammen med oss hvordan sakristiet skulle se ut. Arbeidet med baderommet skulle starte i oktober, og da måtte alt klaffe – ingen renovering i baderommet

Mens vi hadde huset fullt av lutherske søstre fra utlandet, var det noen som skjot med luftgevær på vinduene i klostergangen.

hele sakristiet i behold, men det viste seg nokså fort at det ville være umulig. Sakristiet var aldri blitt renoveret siden klosteret ble bygget på 60-tallet, og derfor bestemte vi at det også skulle renoveres i denne omgang.

Det hørtes nesten ut som en drøm. Hvordan skulle vi få til all dette som nå var kommet på listen: taket over klostergangen og kjøkkenfløyen, taket ved klokketårnet, baderommet og sakristiet?

Vi ble oppmuntret av eksperter til å gjennomføre hele prosjektet og spurte bl.a. om finansiell hjelp. Dessuten stolte vi på at noen snille folk ville støtte

før sakristiet var flyttet ut. Det var jo ønskelig å ha sakristiet på plass igjen så fort som mulig samt at baderommet skulle bli ferdig.

Det var for oss en spennende tid – ville vi få det til? Samtidig med renoveringsprosjektet hadde vi involvert oss nokså mye i 25-årsjubileet til søstrene i Engen kloster på Toten. Mens vi hadde huset fullt av lutherske søstre fra utlandet, var det noen som skjot med luftgevær på vinduene i klostergangen, slik at politiet måtte rykke ut og vi trengte to store nye vindusglass der. Heldigvis kom ingen til skade, og vi slapp med skrekken.

Foto: Lunden Kloster

Delen av skifertaket til kapellet som måtte renoveres, ved begynnelsen av arbeidet.

Foto: Lunden Kloster

Her er arbeidet omtrent halvveis.

Foto: Lunden Kloster

Taket etter renoveringen.

Renoveringsarbeidet ble utført av mange flinke håndverkere, alt ble ferdig i rette tid, og kapellanen kunne velsigne sakristiet lørdag 10. november.

Deo gratias

Litt etter litt viste deg seg at den finansielle siden av prosjektet også ville gå «i boks». Deo gratias!

Vi er svært takknemlige for alle som har gitt et bidrag til klosterets renoveringsprosjekt slik at vi kan betale

fakturaene som strømmer inn etter hvert, og vi håper å komme oss vel over den siste kneiken også.

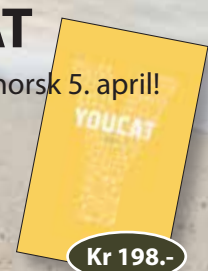
Nå har vi (minst) to muligheter for å avslutte denne teksten om klosterets renovering – nemlig enten «... og så levde de lykkelig alle sine dager» eller «fortsettelse følger». Fremtiden vil vise!

Nytt fra St. Olav forlag

YOUCAT

- kommer på norsk 5. april!

Kr 198.-

FASTEAKSJONEN 2013

”Skaperverket i fare”

Har du husket å støtte årets fasteaksjon?

Det er fortsatt ikke for sent!

Gå inn på www.caritas.no og gi en gave online, eller benytt kontonummer 8200.01.93433.

Merk bidraget ”Fasteaksjonen”.

Takk for ditt bidrag!

Emmausvandrerne

Foto: Wikimedia Commons

I påskeoktaven hører vi evangelielesningen om emmausvandrerne. Det er evangelisten Lukas som forteller denne beretningen om to av disiplenes møte med Jesus etter at han var stått opp fra de døde (Luk 24,13–35).

To av disiplene var på vei til et lite tettsted, Emmaus, som lå et godt stykke utenfor Jerusalem. De gikk og pratet sammen om de siste dagers hendelser. Da er det at en fremmed mann kommer opp til dem og begynner å slå følge med dem på veien. Denne fremmede er i virkeligheten Jesus som er stått opp fra de døde, men de to disiplene kan ikke se dette fordi de tror han er død. De gjenkjenner ikke Jesus.

Den fremmede spør disiplene om hva det er de prater om. De forteller at de snakker om Jesus, som var en stor profet som de hadde satt sin lit til, og som de hadde håpet skulle befri landet og folket. Men så var han blitt dømt til døden og korsfestet, og nå var han død. Nå var det riktignok noen kvinner

i deres følge som hadde vært ved hans grav tidligere denne dagen, og da de kom tilbake, påsto de at Jesus var stått opp igjen fra de døde. Men de to for sin del visse slett ikke hva de skulle tro og hvordan de skulle forholde seg til dette snikksnakket fra kvinnenenes side. Selv hadde de ikke sett noe. Den fremmede ble nå streng i stemmen, han sa til de to disiplene at de var uforstandige og trege i sin tro. Så begynte han å legge ut skriftene for dem, alt som sto skrevet om Messias i mosebøkene og hos alle Israels profeter. Talte ikke alle disse skriftene om at Messias måtte gå gjennom all denne lidelsen, for på den måten å fullføre frelsesverket? Og disiplene kjente at de ble helt varme i hjertet av alt det denne fremmede mannen sa, selv om han først hadde vært litt nedlatende med dem. Han måtte da være et godt og klokt menneske som kunne tale slik om profetene og Messias. Det var fantastisk, alt det han sa. Ja, det var helt klart noe spesielt ved ham.

Det var blitt kveld, og de var kommet nesten helt frem til Emmaus. «Her skal vi svinge av», sa disiplene til den fremmede. «Dere får ha det riktig godt, da», sa den fremmede, «det var fint å prate

med dere. Her skilles visst våre veier. Jeg fortsetter videre på denne veien til neste by.» Disiplene syntes det var veldig synd å ta farvel med den fremmede mannen. Han snakket så flott, han var åpenbart meget kunnskapsrik og lærd. Skulle han nå vandre videre alene der i mørket? Stakkars! Det var rent for galt. Disiplene ba den fremmede innstendig om heller å følge med dem og overnatte på herberget i Emmaus, han også. Til deres lettelse slapp de å mase mye på mannen om dette – han så ut til å bli glad for invitasjonen og ble med inn til byen.

De satte seg til bords alle tre for å spise kveldsmat. Den fremmede tok brødet som lå på bordet, løftet det og velsignet det, slik skikken var. Han brøt brødet i stykker, som han gav til disiplene. Da skjedde det noe. Begge disiplene så med ett hvem den fremmede var. De stirret på ham med brødstykkene i hendene sine, og så at det var Jesus. Først da han brøt brødet, gjenkjente de ham. Og i det samme var han borte for deres øyne, som forduftet.

Det ble ingen soving på herberget den natten. Disiplene rasket sammen tingene sine i veskene, de slang vestene sine på igjen og dro på seg de støvete sandalene; de takket den søvnige verften på vei ut av bygget og gav ham en slant før de begav seg ut i kvelden og natten. De hastet så fort bena kunne bære dem hele den lange veien opp til Jerusalem igjen.

Camilla Cselenyi, Det kateketiske senter

Spørsmål til ettertanke

Disiplene som gikk mot Emmaus, kjente først ikke igjen den oppstandne Jesus, men de ville være åpne og gjestfrie med den fremmede de møtte på veien.

- Hvordan viste de dette?
- Hva fikk de igjen for den måten de møtte den fremmede?
- Hva betyr det å være gjestfri?
- Er det viktig for deg å være det?

Hva ser du når du lukker øynene?

Først da Jesus hadde blitt med disiplene inn for å spise aftens og brutt brødet med dem, forstod de hvem han var. Men da ble han borte for øynene deres.

Jesus ser vi ikke bare med øynene, han lever inne i oss. Vi kan se ham i hjertet. Det er en annen måte å se på. Derfor ser vi Jesus noen ganger bedre når vi lukker øynene.

Stirr i ca. 15 sekunder på de fire prikkene i midten av bildet.

Lukk så øynene. Hva ser du?

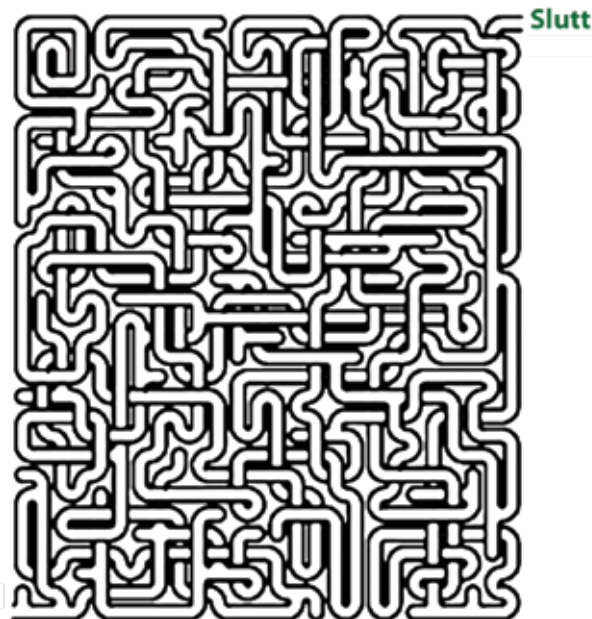
Disiplene kjente igjen Jesus da han brøt brødet.
Vi kan kjenne igjen Jesus når han bryter brødet i

1-n + Sju dager -e + ... Behn + + 1

Finn veien til Emmaus

Gi en gave til kirkebladet

St. Olav!

Gi via nett: donasjoner.no/okb

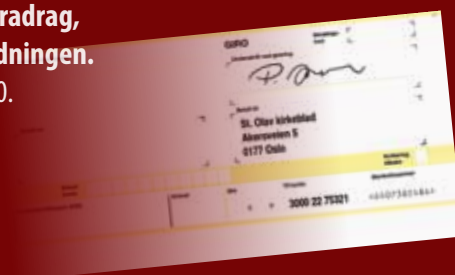
Gi via bank: 3000.22.75321

Ønsker du å få tilsendt giro i posten?

Kontakt Esther Kittelsen på tlf. 23 219 500 eller via e-post: avtalegiro@katolsk.no

Ønsker du at bidraget skal gi skattefradrag, må det betales via skattefradragssystemet.

Kontakt Esther Kittelsen på tlf. 23 219 500.

Vi anbefaler å gi minst 200 kr i bladstøtte i året.

Slik kan vi opprettholde et blad for alle våre katolikker.

[Nytt kurs for katolske kateketer TEOL 1562](#)

Hva er katekese og hva forventer Kirken av kateketer? Hvordan ville du laget et opplegg for å lære tolvåringer om Treenigheten? Fra høsten starter et kurs i kateketikk i samarbeid mellom OKBs pastoralavdeling og MF. Man får både teoretiske og praktiske utfordringer å bryne seg på og vil settes i stand til å utføre sin katekettjeneste i menigheten enda et hakk bedre enn før. Kurset er på 15 studiepoeng fordelt på to semestre.

Interesserte kan kontakte OKBs pastoralavdeling / Det kateketiske senter på Maria.J.Sammuet@katolsk.no / Kateketisk.Senter@katolsk.no eller 23 21 95 50.

[Teori i praksis: om kristen dannelse TEOL 2467 \(15 stp\)](#)

Kristen forkynnelse bygger på påstanden om at det i Kristus består en bro over vesensgapet mellom Skaper og skapning. Av det følger et forbløffende løfte: Skapningen får delta i Skaperens liv. Emnet viser hvorledes tanken om guddommelig liv dannet i menneskelig erfaring fant uttrykk i asketiske, liturgiske og biografiske tekster 200–500 e.Kr. Er tanken fremdeles relevant? Emnet undervises av p. Erik Varden OCSO.

Dette er det kirkehistoriske emnet i *Innføringsstudier i katolsk kristendom*, som til sammen utgjør 90 studiepoeng fordelt over 6 semestre, men kan også tas separat.

Fakultetet tilbyr også en rekke andre kurs og studieprogrammer av interesse for katolikker, blant annet i tilknytning til lektor-/adjunktprogrammet og Ungdom, kultur og tro. Mer informasjon på mf.no.

www.mf.no/katolsk
teologi@mf.no

KATOLSKE STUDIER 2013

For studier høsten 2013 er søknadsfrist via samordna opptak 15. april. Det er også mulig å søke direkte til MF for alle emner og programmer innen 15. juni. For nærmere informasjon om studier og opptak, se mf.no/katolsk. Ta kontakt med studieveileder dersom du har spørsmål: teologi@mf.no eller tlf. 22 50 05 00.

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSFAKULTET

Obligatorisk borgerlig ektevigsel?

Stålssett-utvalget (dvs. dets flertall) vil innføre obligatorisk borgerlig ektevigsel. Det innebærer at katolikker for å bli gift både i statlig og kirkelig forstand må gifte seg to ganger, først hos staten og så hos Kirken.

Utvalget viser (på side 200 i sin utredning) til at dette er generell ordning i flere europeiske land. Det sier derimot ingen ting om at dette er en ordning som over alt er innført i strid med Kirkens ønske, men ut fra et politisk/statlig ønske om å marginalisere Kirken, enten nå røttene er i den franske revolusjon, i Bismarcks antikatolske «kulturkamp» eller i kommunistenes kamp mot religiøs overtro.

Den katolske kirke i Norge mistet alt etter et par år sin statlige vigselfrett ved dissenterloven av 1845, men fikk den tilbake ved dissenterloven av 1891, noe utvalget bemerker ble positivt oppfattet på katolsk hold. Desto mer grunn er det til å undre seg over at utvalgets katolske medlem støtter forslaget om at ekteskapsinngåelse i kirkelig ramme ikke skal ha statlig virkning.

Utvalget opererer med en hos oss temmelig vanlig feilaktig påstand om at man i Kirken ektevier med vigselfmyndighet delegert fra staten. Påstanden forutsetter nærmest at ekteskapet står og faller med statens lover og vigselfmyndighet, som om ekteskapsinngåelse er en statlig forvaltningsakt. Dette blir ikke riktig om det aldri så mye gjentas av siviljurister eller protestantiske teologer, ja, ikke en gang om man på katolsk hold begynner å snakke slik.

Ekteskapsritualene er noen ganger bedre enn visse teorier. Det heter ikke at partene erklæres for å være ektefolk «i statens navn», «i lovens navn» eller «i folkets navn». I stedet sier presten hos oss: «*Det ekteskap dere nå har inngått, stadfester jeg og erklærer for gyldig i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn.*» Og for å gjøre det helt klart hvem som dypest sett er handlende, føyer han til: «*Hva Gud har sammen-*

føyet, skal mennesker ikke adskille.» Formuleringen i Den norske kirke er ikke mye dårligere: «*For Guds ansikt og i disse vitners nærvær har dere nå lovet hverandre at dere vil leve sammen i ekteskap, og gitt hverandre hånden på det. Derfor erklærer jeg at dere er rette ektefolk.*»

Ekteskapet hviler etter kristen forståelse på guddommelig innstiftelser og står og faller først og fremst ved partenes uttalte ekteskapsvilje, det som teknisk kalles partenes «konsensus», men som vi gjerne omtaler som ekteskapslofte. Statens oppgave er å regulere og registrere ekteskapsinngåelse og spesielt å iverksette de «borgerlige virkninger» av slik inngåelse.

Utvalgets skille mellom ekteskapsinngåelse som *juridisk institusjon* i betydningen offentligrettslig handling med sivilrettslige konsekvenser og som *livsfaseovergang* der trossamfunnene nok kan medvirke med sitt, gir ikke rom for katolsk syn på ekteskapsinngåelsen som en i prinsippet privatrettslig (kontraktliggende) juridisk handling.

Den katolske kirke har siden 1563 krevd at katolikker må gifte seg under Den katolske kirkes medvikning for at ekteskap skal komme i stand. Vi har alltid like fullt ønsket at giftermålet i kirkelig ramme skal ha statlig virkning. Ekteskapet er eksistensielt, moralsk og kirkelig dog ikke avhengig av staten.

Ved obligatorisk borgerlig ektevigsel, må katolikker gifte seg to ganger, *begge ganger med løfte som i seg selv er i stand til å etablere ekteskap.* Den første avleggelse av ekteskapsloftet blir statlig sett gyldig, men eksistensiell, moralsk og kirkelig sett ugyldig ettersom katolikken ikke følger den kirkelige lov fra 1563. Den andre avleggelse blir statlig sett uten rettsvirkning, men skaper ekteskap i eksistensiell, moralsk og kirkelig betydning. At en slik ordning skulle være ønskelig, er vanskelig å forstå.

Ved protestanters ekteskapsinngåelse vil situasjonen bli den motsatte: På rådhuset vil ekteskap bli etablert i eksistensiell, moralsk, kirkelig og sakramental forstand. Velsignelsen de etterpå eventuelt mottar i kirken, vil være heller liten i forhold til sakramentet som de mottok på rådhuset (helst uten å tenke på dette som et sakrament eller noe

guddommelig eller hellig). Var det noen som talte om rot? Det er igjen merkelig å forstå at dette skulle være ønskelig.

Propagandamessig vil en slik omlegging gi inntrykk av at det religiøse går over fra å danne ramme om ekteskapsinngåelsen til å bli et appendiks til et sekulært og politikerdefinert ekteskap.

Statens ekteskapelige interesser knytter seg til betingelsene for å gifte seg, registrering av giftermål og virkningene av ekteskap. Staten har ingen juridiske eller praktiske behov for selv å stå for vigselfseremonien. Et slikt krav kan derfor utelukkende begrunnes ideologisk.

Ved nåværende ordning medvirker presten til at *den ene* ekteskapsinngåelse får alle rettsvirkninger og moralske konsekvenser. At det skulle legges det kirkelige ekteskap inn under en statlig falsk ekteskapsforståelse, er ikke logisk all den tid det avgjørende ikke er statens ekteskapsforståelse, men partenes ekteskapsvilje.

Den katolske ekteskapsrett vil bestå uavhengig av hva Stålssett-utvalget oppnår. Men utvalgets forslag vil legge en uheldig delings- og dubleringstvang på mange personer som ikke ønsker det. Og mengden av rot vil øke.

Et godt og liberalt forslag fra Stålssett-utvalget ville vært at folk – sett fra statens synsvinkel – kan gifte seg når, hvor og hvordan de måtte ønske det, bare statens faktiske behov blir oppfylt.

Mye tyder på at politikerne alt har «skutt ned» Stålssett-utvalgets forslag. Noen ganger har vi kanskje bedre politikere enn vi fortjener.

Msr. Torbjørn Olsen, Tromsø

Kvinnelige diakoner tilhører fremtiden

Min artikkel i *St. Olav* 6/2012 var skrevet i håp om å få i gang en debatt om mulighetene for å gjeninnføre det kvinnelige diakonatet i Den katolske kirke. I dette henseende ønsker jeg Marianne Agas kommentar velkommen. Om hun hadde tatt seg bryet med å lese

litt grundigere, ville hun utvilsomt også fått med seg mer av innholdet, men la oss ta fatt i det som synes å være det vanskeligste ved gjenopprettelsen av det kvinnelige diakonatet.

Marianne Aga referer til ett av de vanligste argumentene mot kvinnelige diakoner. Det berører frykten for at det kvinnelige diakonatet vil medføre at kvinner i neste omgang ordineres til prester, siden diakonatet tradisjonelt har vært praktisert som et forstadium til prestevielsen. Til det vil jeg påpeke at ordinasjon av kvinner til diakonatet og til det ministerielle prestedømmet er to adskilte problemstillinger, noe som har sin årsak i at begrunnelsen for kvinnens eventuelle adgang til diakonatet allerede har et teologisk og historisk grunnlag, mens det for det ministerielle prestedømmet gjenstår å tenke igjen på ny forståelsen av det prestelige embedets teologiske innhold. Det siste er man imidlertid, etter min mening, nødt til uansett.

Mot slutten påstås det at de permanente diakonenes oppgaver i Kirken ikke er vesensforskjellige fra legfolkets oppgaver. Jeg synes dette vitner om en grunnleggende mangel på forståelse av og respekt for Kirkens ordinerte tjenester. Insinuasjonen til slutt om at en person som føler seg kallet til diakon, egentlig er mest opptatt av «å opptre i alba og stola», kan vel knapt kalles et argument. Marianne Aga burde holde seg for god til slike avsporinger.

Legfolkets apostolat er viktig og nødvendig, men slik Kirken er strukturert hierarkisk og sakramentalt, kan legfolket likevel ikke fullt ut erstatte prester og diakoner. Nå som det permanente diakonatet er gjenopprettet, har denne tjenesten fått et mer selvstendig preg, og det kan synes som tjenesten har et stort utviklingspotensial.

Ordinasjon av flere diakoner ville kunne avhjelpe prestemangelen mange steder, og dermed også bøte noe på et alvorlig og tiltagende problem for Kirken.

Jeanne Wreden OP, Oslo

Tanker i tiden

Pave Benedikt XVI's avgang gir en takknemlig olding grunn til noen få, forhåpentlig relevante, betraktninger. Jeg, og mange med meg, føler at pave Benedikt XVI har vært en stor pave i en lang rekke av paver, helgener som syndere. Jeg har prøvd å oversette fra engelsk til norsk en omfattende historikk over våre paver i 2000 år, i håp om bruk. I all ydmykhet tror jeg at Benedikt XVI vil komme til å fremstå i historisk sammenheng som en av de største. For ved siden av å skulle være åndelig leder i tiden, er han vært antatt å holde styr på sine nære omgivelser av maktmennesker av mange slag. Og ved alder 85 er kreftene klart for nedadgående, gjerningen for stor, kompleks og krevende, selv for ledere av yngre år. Jeg har også hatt stort utbytte av å oversette fra engelsk noen av hans betraktninger i anledning av Troens år. Selv i mitt 90. år mener jeg at han har fremstått som klar og kjærlig, fast, myk og mild og ikke minst forsonlig og samlende. Måtte vår neste pave følge i hans faste spor med fornyet styrke.

Jeg har kommet til å innse at pavens virkefelt må være overmenneskelig av karakter og omfang. Ikke bare skal han være overhyrde for mer enn en milliard mennesker, men han er antatt å holde styr på et hierarki der mangslunne krefter blomstrer til sin type spill. Tidene utvikler seg, påvirket av mangt,

relevant eller mindre så. Forholdene i vår verden skifter, men vi kan ikke flykte fra dem. Andre store religioner står på stedet hvil – og lider under det mer enn vår moderkirke. De kunne klart stå seg på større avstandtagen fra hat og fordømmelse selv innen egne rekker. I lyset av Ham blir menneskelige motsetninger bleke og uvesentlige.

Hvordan håper vi at en fremtidig pave skal fremstå? Jeg tror han bør fritas fra administrative byrder og roller som leder for et kobbelt av fremadstrebbende følgesvenner som halser frem, preget av egne aspirasjoner. I stedet for å være omgitt av en kardinalgruppe som hver og én er ansvarlige for sine pålagte plikter, kunne etaten kanskje enda bedre fremstå som en forsamling av Eldre som må legge ned sin stav ved alder for eksempel 80, for deretter gradvis å «fade away» inntil naturlig avgang finner sted, slik vår seneste pave valgte å gjøre i en alder av 85.

Ambisjoner og Ansvar kan nok være gode tjenere, men er notorisk dårlige herrer. Ydmykhet og Vidsyn går aldri «ut på dato». Kardinalenes oppgaver og oppdrag er av overmenneskelig natur. Måtte de selv makte å samle seg om en verdig, fremtidig pave.

En pave bør primært være åndelig leder.

Olav G. Henriksen, Lom

Evangelisering i Troens år

Oslo 2.–5. mai (på Katarinahjemmet)

Tønsberg 5. – 8. september

Bergen 14. – 17. november

Hold utkikk etter informasjon i din menighet!

Evangeliseringsdagene ledes av sr. Anne Bente Hadland og p. Arne Marco Kirsebom.
Kontakt din menighet for mer informasjon om påmelding, tid og program.

Nytt om navn

Myanmar Catholic Community holdt 24. desember valg på styre for 2013–2014. **Francis Shang Khaw Gei** ble valgt til leder

(«Head»), **Robert Saw Htoo Aung** til president og **Lawrence Ngun Hmung Phung Tin** til visepresident.

St. Olav

To nye søstre ankom 4. februar Karmel kloster i Tromsø. Det er sr. **M. Victima av Guds Rene Mor** og sr. **Ancilla av Inkarnasjonen**. De kommer fra karmelittklosteret i Hannover. Dette klosteret er blitt stengt, og søstrene har sluttet seg til andre kommuniteter. De to som kommer til Tromsø, har tidligere vært i karmelittklosteret på Island, som klosteret i Tromsø ble grunnlagt fra.

St. Olav

Br. **Rufus Pound**, som har bodd i Munkeby Mariakloster siden april i fjor, dro i januar tilbake til sitt kloster Mount Saint Bernard. Brødrene på Munkeby skriver på sin blogg: «Etter å ha områdd seg i flere måneder, vil bror Rufus igjen slutte seg til sitt kloster i England. Han har satt pris på erfaringene han har gjort i Munkeby, men det er ikke alle gitt å kunne knytte seg til en liten kommunitet som er så nordisk. Vi er lei oss for å se en bror vi har satt stor pris på dra, men vi er glade for åpningen mot en mer internasjonal dimensjon som vi har kunnet utforske sammen med ham.»

munkebyMariaklosterna.wordpress.com/St.Olav

P. **Fredrik Hansen** disputerte torsdag 31. januar ved det pavelige universitetet Gregoriana i Roma. Avhandlingen bærer tittelen: *The unity and threefold expression of the potestas regiminis of the diocesan Bishop – cann. 381 §1 and*

391. Den belyser, ved et studium av to kanoner (lovparagrafer) fra lovbooken, den grunnleggende enhet som kjenner tegner den makt en bispedømmebiskop besitter for å lede sitt bispedømme, og som kommer til uttrykk i lovgivende, utøvende og dømmende makt. P. Gianfranco Ghirlanda SJ har veiledet arbeidet med avhandlingen, mens p. Yuji Sugawara SJ og Marcelo Gidi SJ utgjorde disputaskommisjonen. Til stede ved forsvaret var p. Hansens familie, venner og bekjente fra Norge, England og Roma, medstudenter fra Gregoriana samt ledelse og studenter ved Det pavelige diplomatakademi.

P. Hansen har siden høsten 2011 studert ved diplomatakademiet, og den oppmerksomme leser kan skimte ham til venstre i bildet.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 4. februar 2013

Foto: www.katolsk.no

Foto: www.katolsk.no

Foto: www.katolsk.no

Foto: www.katolsk.no

Biskop Bernt Eidsvig av Oslo vil den 15. september 2013 overlate ansvaret for Mariakirken menighet i Asker og Bærum til picpuspatrene. P. **Jo Neve** går da av med pensjon etter 33 års tjeneste i menigheten, som siden 1932 har vært betjent av p. Neves kongregasjon, maristene. Når Villa Maria, bygningskomplekset ved siden av kirken som tidligere har huset et sykehjem, er tilstrekkelig renoveret, vil picpuskommuniteten i Nordal Bruns gate etablere seg der. Det er i alt syv picpuspatre i Norge, inkludert biskop emeritus av Oslo, Gerhard Schwenzer. Berørt av endringene blir p. **Arne Kirsebom**, p. **Wojciech Kotowski**, p. **Krzysztof Ireneusz Wanat** og p. **Paweł Piotr Wiech SS.CC.**

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 20. februar 2013/St. Olav

Det er endringer i Bergenskommuniteten hos søstrene av Det Hellige Kors av Nha Trang. Den 3. mars vender kommunitetens priorinne, sr. **Anna Nguyen thi My Luong**, tilbake til Vietnam. Sr. Anna ankom Norge 24. mars 2011 som en av gruppen som grunnla søstrenes fellesskap i Bergen, og hun har vært kommunitetens priorinne fra begynnelsen. Fra 1. mars er sr. **Madeleine Nguyen thi Minh** (bildet) priorinne for kommuniteten.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 1. mars 2013

Utnevelser

Biskop Bernt Eidsvig Can.Reg. av Oslo har den 4. februar utnevnt **Leon Ntirandekura** til ekstraordinær kommunionsutdelers for St. Josef menighet, Haugesund. Samme dato har han utnevnt **Hoang Van Dong** og **Vu Dinh Lam** til ekstraordinære kommunionsutdelere ved vietnamesisk messefeiring i St. Svithun menighet i Stavanger og **Nikola Sekulić** til ekstraordinær kommunionsutdelers ved St. Sunniva skole i Oslo. Alle utnevelsene gjelder for tre år frem til 4. februar 2016.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 5. februar 2013

Biskop Eidsvig har fra 15. mars 2013 utnevnt nåværende sogneadministrator i St. Frans menighet i Larvik, p. **Nguyen Thanh Phu**, til sogneprest for det nyopprettede sognet i Groruddalen, Oslo. Samtidig løses han fra sin tjeneste i Larvik. Fra samme dato er p. **Haavar Simon Nilsen OP** utnevnt til kapellan i samme menighet (50 % stilling). P. **Clement Inpa Amirthanathan**, sogneprest i Vår Frue menighet i Porsgrunn, utnevnes fra 15. mars 2013 også til sogneadministrator i Larvik. (*Se også Inn- og utland.*)

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 18. februar 2013

Den 11. februar har biskop Bernt Eidsvig utnevnt **Heidi H. Øyma** til arbeidsutvalget (AU) i bispedømmets pastoralråd (PRO). Utnevelsen ble nødvendig da det oppsto en vakans i AU, en situasjon som ikke dekkes av statuttene, og gjelder ut perioden. Pastoralrådet i bispedømmet består av representanter for landets menighetsråd, presteskaper, ordenssøstre og landsomfattende foreninger. For at rådet bedre kan være et organ som gjenspeiler mangfoldet

i bispedømmet, forutser statuttene at biskopen kan utnevne inntil fem medlemmer. Den 1. mars har derfor biskop Bernt Eidsvig utnevnt følgende nye medlemmer til PRO: **Leonides («Leoni») Leonen Gelacio, Marcin Andrzej Fojcik, Zeremariam Yohannes og Roxicca Thirumeny.**

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 6. mars 2013

Fra biskop Bernt Eidsvigs kalender*

8

23–25/3	Trondheim
25/3	Oljevigselsmesse i Trondheim
26/3	Presterådsmøte og oljevigselsmesse i St. Olav domkirke, Oslo
28/3	Skjærtorsdagsmesse i St. Olav domkirke
29/3	Langfredagsliturgi i St. Olav domkirke
30/3	Påskevigilie i St. Olav domkirke
5/4	Det teologiske Menighetsfakultet, foredrag
6/4	Ferming i Porsgrunn
7/4	Ferming i Hønefoss
14/4	Ferming i Førde
21/4	Ferming i Larvik
26/4	Katolsk forum i Stavanger, foredrag
27/4	Ferming i Stavanger
28/4	Ferming i Haugesund
5/5	Ferming i Tønsberg og Sandefjord
7–9/5	European Council for Religious Leaders, Wien
10/5	Katolsk forum i Ålesund, foredrag
12/5	Ferming i Ålesund

*Å jour per 4/3

Fra biskop Berislav Grgic' kalender*

8

26/3	Møte i konsultorkollegiet, møte i presterådet og oljevigselsmesse
28/3	Skjærtorsdag, Vår Frue kirke, Tromsø
29/3	Langfredag, Vår Frue kirke, Tromsø
30/3	Påskevigilien, Vår Frue kirke, Tromsø
31/3	1. påskedag, Vår Frue kirke, Tromsø
1/4	2. påskedag, Karmel kloster, Tromsø
16/4	Møte i stiftets finansråd
20–21/4	Visitat i Kristus konge menighet, Narvik
4–5/5	Ferming i Bjørnevatn og Vadsø
9/5	Ferming i Bodø

*Å jour per 1/3

Vern om livet fra befruktning til en naturlig død

Bli medlem i
Menneskeverd

www.menneskeverd.no

www.stolavforlag.no

siden 1889

... bøker som former deg

In Memoriam

Foto: St. Josephsøstrene

Sr. Hildegard Havers CSJ

Født: 30. august 1923 i Werne/Tyskland

Død: 25. januar 2013 i Oslo

Begravet: 30. januar 2013 fra St. Josephsøstrenes Hjem

Sr. Hildegard ble født den 30. august 1923 i Werne i Tyskland. Hun begynte sitt postulat i 1948 i Albachten. Etter sitt første novisiatsår i 1949 på Vor Frue Villa i Oslo, kom hun til St. Joseph Institutt, hvor hun avla sine årlige løfter 1951 og sine evige løfter 1954 i St. Josephs kapell.

Hun ble utdannet som sykepleier på Vor Frue Hospital fra 1951 til 1955 og tok videreutdanning som anestesio- og operasjonssøster i 1959. I 1960 flyttet hun til St. Joseph Hospital i Kristiansand og etter to år til St. Joseph Hospital i Fredrikstad, hvor hun var i 11 år. I 1973 kom hun til Vor Frue Hospital i Oslo. Da det ble nedlagt i 1979, var hun ett år på St. Joseph Institutt. Fra 1980 til 1987 var hun forstanderinnen på St. Josephsøstrenes Hjem på Grefsen. Etter det ble hun flyttet til Halden, var med i menigheten og hadde sakristanttjeneste. I 1996 flyttet hun til St. Josephsøstrenes Hjem på Grefsen, hvor hun hadde forskjellige oppgaver. Mange år satt hun i resepsjonen.

Sr. Hildegard vil bli husket av mange i forskjellige byer hvor hun har vært. Hun var en veldig dyktig sykepleier og operasjonssøster. Hun hadde et veldig rolig, sindig vesen og var ikke den som laget stort oppstyr og snakket mest. Hun var god til å lytte med

stor vårhet. En god del mennesker, både unge og eldre, likte å snakke med henne. Hun kunne stille veldig målrettede spørsmål, som fikk den andre til å tenke en gang til igjennom sine problemer. Hun var kjent for sin klokskap og livsvisdom, jordnær i sin bedømmelse og meget realistisk. Hun hadde en god sans for humor og kunne si tingene meget klart og på en litt humoristisk måte.

Hun likte å lese og laget fine håndarbeider til basaren vår.

Hun var en av de første søstre som deltok i et teologisk fornyelseskurs i München for ordensfolk etter konsilet.

Hun fulgte med på nye ting og forandring, men da var det vel overveiet. Hun deltok på våre individuelle ignatianske retretter og fant der sin bønneform, og til slutt mer og mer den kontemplative måte å be på. Hun var trofast i bønn og i sitt klosterliv. Ennå til nesten en uke før hun døde var hun med i fellesbønnen og den daglige hellige messe.

Hennes ansikt virket alltid veldig blidt og utstrålte barmhjertighet og varme. Hun var et godt menneske som møtte sine medmennesker med velvilje og respekt. Til og med på sykehuset hvor hun ble innlagt de aller siste dager på grunn av nyresvikt, kunne hun ikke rose nok dem som pleiet henne.

Hun var også i kommuniteten meget takknemlig for alle tjenester og hadde sin glede i kjappe replikker av våre noviser og postulanter. Hun viste stor interesse for dem. Hun var et positivt kommunitetsmedlem som kunne se stort på tingene.

Vi takker henne for hennes store innsats både i Kirken og samfunnet. Hennes liv var fullendt da vår Herre kalte henne hjem til seg.

Vi har en stor forbeder i henne i himmelen. Måtte hun hvile i Guds fred.

St Josephsøstrene

Troens år: Biskopene reflekterer over trosbekjennelsen

– av biskop Bernt Eidsvig

Jesus Kristus sitter ved Faderens høyre hånd

Dette er nok blant de mer utilgjengelige ledd i Den nikenske trosbekjennelse, og det opplagte spørsmål er: «Hva gjør han der?»

Høyre i denne sammenheng har ikke noe med politikk å gjøre, men med det hebraiske ord for rett og riktig. *Right* på engelsk, *recht(s)* på tysk og *droit* på fransk har også denne dobbelte betydning, mens *sinister* (venstre) betyr ondskapsfull eller dystert. Så la oss uten videre fastslå at Kristus er den Faderen hører på og at alt han sier er preget av det som er rett og godt.

Vi vet selvsagt ikke hva den evige dialog mellom Fader og Sønn inneholder, men vi har et godt holdepunkt: *Kristus*

Kristus holder fram et annet bilde:

Det viser oss hva Gud opprinnelig så i oss, ikke det vi har klusset til.

er den som er død, ja, hva mer er, som også er oppstanden, som også er ved Guds høyre hånd, som også går i forbønn for oss (Rom 8,34), og derfor kan han også fullkommen frelse dem som kommer til Gud ved ham, da han alltid lever til å gå i forbønn for dem (Hebr 7,25). Kristus ved Faderens dommer-sete går i forbønn for oss.

Anklagene mot oss kan være mange, men de fleste kommer nok fra vår egen samvittighet. Vi kjenner våre egne motiver, og vår opplyste så vel som vår overreagerende samvittighet anklager oss. Ofte holder vi oss selv ansvarlige

for det umulige; vi bebreider oss selv også når vi søker det minste onde i et dilemma. Anklagene imot oss fra andre kan være urimelige eller ubarmhjertige, men uansett vil vi oppleve dem som opprivende, for vi vil det gode.

Hva Kristus ville ha rett til å anklage oss for, er en tanke jeg ikke vil fullføre. Ikke en gang det aller best forberedte og oppriktigst gjennomførte skriftemål kan gjengi den fulle dybde i min synd. Uansett hvor meget ondt jeg har gjort og hvor omfattende anklagene imot meg er, går jeg ikke til grunne. Kristi forbønn for meg hos Faderen frelser.

Det bildet som tegnes av oss igjennom egne og andres anklager, er ikke vakert. I mørke farver trer vi frem i synd og hårdhet, latskap og likegyldighet.

Svik og smerte som andre opplever på grunn av oss, utgjør den dystre bakgrunn. Kristus holder fram et annet bilde: Det viser oss hva Gud opprinnelig så i oss, ikke det vi har klusset til. Og som Kristus ser oss, slik blir vi.

■

Nytt fra St. Olav forlag

Emma Ulrikke Weiglin Eriksen:

DE GYLDNE DAGENE – kirkeåret og katolske festdager med barn

Helgenfeiringer, fastekalender, jublende påskefryd, mariafester og skinnende julelys – vår mor Kirken gir oss en skattkiste av muligheter til å feire det liturgiske året hjemme, akkurat der vi lever våre liv med brødsmler og kosedyr, stryketøy og bekymringer. Rytmen og skjønnheten i kirkeåret gir oss en himmel over alt det daglige, og en tro å holde fast i.

Kr 349.-

Pavens bønneintensjoner 2013

Mars

Generell intensjon

At respekt for naturen må vokse gjennom bevisstheten om at hele Guds skaperverk er gitt i menneskenes varetekt.

Misjonsintensjon

At biskoper, prester og diakoner må være utrettelige budbringere om evangeliet til alle verdens hjørner.

April

Generell intensjon

At den offentlige og andektige feiring av troen må gi liv til de troende.

Misjonsintensjon

At misjonskirker må være tegn på og redskap for håp og oppstandelse.

Mai

Generell intensjon

At de som forvalter lov og rett, alltid må handle samvittighetsfullt og med integritet.

Misjonsintensjon

At presteseminarer, særlig de i misjonskirkene, må skape prester etter Jesu hjerte, fullt og helt dedikert til å forkynne evangeliet.

Troens år: Biskopene reflekterer over trosbekjennelsen – av biskop Berislav Grgić

Sto opp fra de døde tredje dag, fór opp til himmelen

Kristi oppstandelse fra de døde er fundamentet for vår tro. Paulus skriver «Men er ikke Kristus stått opp, da er vårt budskap tomt, og deres tro er også tom» (1 Kor 15,14). Tre vers senere sier han igjen: «Men hvis Kristus ikke er stått opp, da er deres tro uten mening, og dere er fremdeles i deres synder.»

Kirken er et samfunn av dem som tror på den Oppstandne, at han lever, at han er Gud og menneske, at han er nær oss, spesielt i feiringen av eukaristien, at han kaller oss til et liv i etterfølgelse, og at han skal komme tilbake i herlighet. Det må få konsekvenser for hvordan vi lever våre liv.

Hvor søker vi? Kvinnene kom til graven og fant den tom. Ofte søker vi etter Jesus der han ikke er. Fortellingen om den tomme graven i Lukasevangeliet viser at selv kvinnene som hadde fulgt han i lang tid, søkte Jesus der han ikke var denne første påskemorgen. Engelen bebreider dem mildt: «Hvorfor leter dere etter den levende blant de døde?» (Luk 24,5). Den tomme graven viser oss at de har søkt Jesus på feil sted.

Mange av oss søker Jesus, men ofte gjør vi som disse kvinnene, vi søker ham blant de døde og ikke blant de levende. Og vi gjør det oftere enn vi aner. Når vi tenker på ham uten at hjertet er med, når vi leser bøker eller diskuterer om ham uten at vi elsker ham, når vi hører hans ord men ikke tar dem til oss og lever etter dem, da søker vi Jesus ikke blant de levende men blant de døde. Hver gang menneskene vi møter på vår vei ikke blir våre neste, da søker vi ham blant de døde, for han lever i levende mennesker.

Men fordi kvinnene har søkt Jesus oppriktig og ærlig, får de vite hvor han er å finne. Blant de levende. Og kvinnene får i oppdrag å skynde seg til disiplene for straks å fortelle dem at de må begi seg på vei til Galilea, hvor de skal få se Jesus.

I mange skikkelser. Det gjelder å kjenne igjen Herren. Han kommer til oss i mange skikkelser, men alltid tilsørt. Han kommer til oss i eukaristien, i Skriftens ord, i de fattige og små, i familie og venner, i dagliglivets hendelser. Vi må øve oss til å se med troens øyne slik at vi kan gjenkjenne Kristus i hverdagen. Vi må øve de indre sanser, troens sanser, slik at vi kan fornemme Kristi nærvær alltid og overalt. Etter oppstandelsen trodde disiplene at han kom utenfra og dro igjen etterpå, at han gikk gjennom låste dører og vegger. Men slik er det ikke. Han var hos dem hele tiden, også når de ikke kunne se ham. Men av og til tenner han «lyset» slik at de kan se, høre og ta på ham, slik at de kan venne seg til hans nye form for nærvær. Han vil overbevise dem om at han ikke har forlatt dem, og de får tid til å øve opp troens øyne. Når Jesus etter 40 dager farer opp til Himmelen, har deres tro blitt så sterk at de ikke lenger trenger ytre sanser for å gjenkjenne Herren. Slik må også vi øve våre troens øyne.

Den tomme graven er også et gledens tegn. Den er et tegn på at døden og synden er overvunnet. Kristus har ødelagt ondskapens rot ved sin oppstandelse. Ved sin død og oppstandelse åpnet han en ny vei mellom himmel og jord, slik det står i brevet til hebreerne (Hebr 10,20): «Dit han har innviet en ny og levende vei for oss gjennom forhenget, som er hans kropp».

Kristus har seiret. Han er ikke i graven, det er som å si at døden er ikke her. Den er overvunnet, beseiret. Vi lever enda en stund i dødens verden, men døden har fått sitt banesår. Det er som å si at syndens grep er borte. Synden har fortsatt tak på oss, men Kristus er sterkere, og han har gjort opp for alt. For alt det verst tenkelige vi kan gjøre eller har gjort, for det mest smertelige og skammelige. Den ondes makt er borte. Han som anklager oss, Satan, anklageren, trenger ikke få det siste ord i livet vårt. Vi kan frimodig og med full styrke komme til Gud med våre bønner, med vårt liv, for Han er ikke i graven, han «lever alltid og går i forbønn for oss» (Hebr 7,25). Gud har åpent en ny vei mellom himmel og jord. Vi kan forkynne det glade budskapet om at når vi dør, skal vi leve med Kristus i Himmelen. Han, den Oppstandne, venter på oss og tar oss i mot, min kjære venn. Amen.

+ Berislav Grgić

ST.
OLAV

Vi takker!

Per 28.2 er det kommet inn kroner 106 614 i gaver til St. Olav i 2013.

Takk til alle våre givere!

